

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion vakuusrahastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi perustettavaksi valtion vakuusrahasto. Rahastoon kuuluisivat talletuspankit ja ulkomaisten luottolaitosten yleisöltä talletuksia vastaanottavat sivukonttorit. Kunkin pankin olisi lisäksi edelleen kuuluttava pankkiryhmässä omaan vakuusrahastoon. Valtion vakuusrahasto olisi valtiopäiväjärjestyksen 83 §:ssä tarkoitettu eduskunnan vastattavana oleva rahasto.

Rahaston varoista voitaisiin myöntää tukilainoja ja takauksia liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastolle, säästöpankkien vakuusrahastolle ja osuuspankkien vakuusrahastolle. Edellytyksenä tukilainan ja takauksen myöntämiselle olisi, että tukea saavaan vakuusrahastoon kuuluva yksi tai useampi pankki on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuslainan tai avustuksen myöntäminen on pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi tarpeellista eivätkä vakuusrahaston omat varat tarkoitukseen riitä.

Rahasto voisi myös merkitä rahastoon kuuluvan pankin osakkeita ja osuuksia, antaa pankin ottamille lainoille takauksia ja myöntää muutakin rahoitustukea, jos se on tarpeellista

pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi.

Rahasto voisi ottaa toimintaansa varten lainaa. Lainan määrä voisi olla rahaston omien varojen ja sen myöntämien takausten kanssa kulloinkin enintään 20 miljardia markkaa. Lainan ottamisesta ja sen ehdoista päättäisi valtioneuvosto.

Rahaston hallintoa hoitaisivat hallintoneuvosto, jonka muodostaisivat eduskunnan pankkivaltuutetut sekä johtokunta ja asiamies. Kuusijäseniseen johtokuntaan kuuluisivat valtiovarainministeriön, Suomen Pankin, pankkitarkastusviraston sekä rahastoon kuuluvien pankkien edustajat.

Samalla ehdotetaan muutettavaksi talletuspankkien toiminnasta annetun lain vakuusrahastoja koskevia säännöksiä muun muassa siten, että kannatusmaksun vähimmäismäärä korotetaan viisinkertaiseksi ja enimmäismäärä kaksinkertaiseksi. Lisäksi eräisiin muihin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi perustettavaksi ehdotetusta vakuusrahastosta aiheutuvia teknisluonteisia muutoksia.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan heti sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu kuitenkin viimeistään toukokuussa 1992.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1. Nykyinen tilanne	3	1. Lakiehdotusten perustelut	12
1.1. Pankkien taloudellinen tilanne	3	1.1. Laki valtion vakuusrahastosta	12
1.2. Nykyinen vakuusrahastojärjestelmä	3	1.2. Laki talletuspankkien toiminnasta	15
1.2.1. Lainsäädäntö	3	1.3. Laki ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa	16
1.2.2. Vakuusrahastojen toiminta	5	1.4. Tulo- ja varallisuusverolaki ja leimaverolaki	16
1.3. Talletusvakuusjärjestelmien kansainvälinen vertailu	6	2. Voimaantulo	17
1.3.1. Yleistä	6	3. Sääntämisjärjestys	17
1.3.2. Ruotsi	6	LAKITEKSTIT	17
1.3.3. Norja	7	1. Laki valtion vakuusrahastosta	17
1.3.4. Tanska	7	2. Laki talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta	20
1.3.5. Iso-Britannia	8	3. Laki ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain 18 §:n muuttamisesta	21
1.3.6. Saksa	8	4. Laki tulo- ja varallisuusverolain 16 §:n muuttamisesta	22
1.3.7. Euroopan yhteisöt	8	5. Laki leimaverolain muuttamisesta	22
2. Esityksen merkitys	8	LIITE	24
2.1. Tavoitteet	8	Rinnakkaistekstit	24
2.2. Keinot	9		
3. Taloudelliset vaikutukset	11		
3.1. Vaikutukset valtiontalouteen	11		
3.2. Vaikutukset pankkeihin ja pankkien vakuusrahastoihin	11		
4. Organisatoriset vaikutukset	11		
5. Valmistelu	12		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Pankkien taloudellinen tilanne

Rahoitusmarkkinoiden vapautuminen säännöstelystä ja talouden voimakas noususuhdanne 1980-luvun puolivälin jälkeen vaikuttivat huomattavasti pankkien taseiden kasvuun ja taserakenteisiin. Pankkien varainhankinnan rakenteessa tapahtui muutos: ulkomaisen velan ohella markkinaehtoisen markkamääräisen, erityisesti sijoitustodistusten avulla hankitun varainhankinnan osuus kasvoi. Samalla talletusten merkitys pankkien varainhankinnassa väheni oleellisesti.

Pankkien varainkäyttökin muuttui. Aikaisemmin keskeisten markkaluottojen merkitys väheni valuuttamääräisten luottojen sekä vaihtojen ja sijoitusomaisuuserien (osakkeet, joukkovelkakirjalainat ja sijoitustodistukset) osuuden vastaavasti kasvaessa. Kuitenkin säännöstelyn aikana patoutuneen luotonkysynnän purkautumisen seurauksena markkaluottojenkin kasvu oli 1980-luvun jälkipuoliskolla huomattavasti nopeampaa kuin markkatalletusten. Siten pankit joutuivat rahoittamaan suuren osan markkaluotonannostaan rahamarkkinoilta. Lisäksi luotonanto suuntautui pääosin talouden suljetulle sektorille, kuten kaupan rahoittamiseen, rakentamiseen ja kiinteistötoimintaan.

Taloudellinen taantuma länsimaissa, itävien romahdaminen ja rahapolitiikan kiristäminen käänsivät Suomen talouden jyrkkään taantumaa 1990-luvun alussa. Ensimmäisten joukossa vaikeuksiin joutuivat pankit, kun 1980-luvun taloudellisen kasvun vuosina tehdyt osakesijoitukset menettivät arvoaan vuoden 1989 puolivälistä lähtien. Lisäksi pankkien kannattavuutta supisti markkinakorkojen korkeus. Samanaikaisesti myös pankkien luottotappiot alkoivat kasvaa.

Vuodesta 1989 lähtien pankkisektorin kannattavuus on heikentynyt. Keskeisinä syinä tähän ovat olleet aikaisempina vuosina otettujen riskien toteutuminen eli osakekurssien laskusta johtuneet merkittävät sijoitustappiot, kiinteistöjen hintojen lasku sekä niin sanottujen järjestämättömien luottojen ja luottotappioiden kasvu. Järjestämättömiä saamisista, joista pankit eivät saa korkotuloja, pankkikonserneilla oli vuoden 1991 lopussa runsaat 40 miljardia markkaa. Luottotappiot nousevat vuonna 1991

noin 7,5 miljardiin markkaan, mikä oli yli kolminkertainen määrä vuoden 1990 tappioihin verrattuna. Luottotappiot tulevat lähivuosina kin rasittamaan merkittävästi pankkien kannattavuutta samalla kun pankit joutuvat rationalisoimaan toimintaansa kannattavuutensa säilyttämiseksi ja lakiin perustuvien vakavaraisuusvaatimusten täyttämiseksi.

Lähipää luottotappioiden kasvun vuoksi entistä useamman pankin liiketoiminnan tulos oli vuonna 1991 tappiollinen. Tilanteen ei odoteta tästä lähivuosina sanottavasti paranevan. Pankkien asema saattaa vaikeutua siten, etteivät jotkut pankit mahdollisesti selviä ilman tukitoimia, jos reaalityaloudellinen tilanne jatkuu pitkään epäsuotuisana. Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin ajautuminen syksyllä 1991 Suomen Pankin hallintaan oli konkreettinen osoitus vaikeuksista, joihin noususuhdanteessa otetut riskit ja vallitseva talouslama ovat pankkisektorin johtaneet.

Pankkien taloudellisen tilanteen heikentymisen ei ole pelkästään suomalainen ilmiö. Erityisesti Yhdysvalloissa ja Norjassa pankkien vaikeudet ovat kärjistyneet siten, että julkisen vallan huomattava tuki on ollut tarpeen. Yhdysvalloissa valtio on turvannut tallettajien saamiset pankkikonkursseissa. Norjassa valtio on vuonna 1991 perustetun vakuusrahastonsa avulla turvannut pankkien toiminnan jatkumisen.

1.2. Nykyinen vakuusrahastojärjestelmä

1.2.1. Lainsäädäntö

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain (1268/90) 7 luvussa säädetään vakuusrahastoista. Laki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991. Vakuusrahastoja koskevat lain säännökset vastaavat aikaisemmassa, vuoden 1970 alusta voimassa olleessa lainsäädännössä olleita vakuusrahastosäännöksiä.

Lain mukaan talletuspankeille asetetaan velvollisuus kuulua pankkiryhmiinsä yhteiseen vakuusrahastoon. Liikepankit kuuluvat liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon, johon kuuluvat myös ulkomaisten pankkien Suomessa olevat sivukonttorit ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankki-

toimintaa Suomessa annetun lain (684/78) mukaisesti. Säästöpankit kuuluvat säästöpankkien vakuusrahastoon ja osuuspankit osuuspankkien vakuusrahastoon. Säästöpankkien tai osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki voi valita, kuuluuko se liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston sijasta säästöpankkien tai vastaavasti osuuspankkien vakuusrahastoon. Säästöpankkien Keskus-Osakepankki kuuluu säästöpankkien vakuusrahastoon ja Osuuspankkien Keskuspankki Oy osuuspankkien vakuusrahastoon.

Lain mukaan vakuusrahaston tarkoituksena on tallettajien saamisten turvaaminen. Sen lisäksi rahasto voi tukea taloudellisiin vaikeuksiin joutuneita jäsenpankkeja, jos se on tarpeen niiden toiminnan turvaamiseksi.

Vakuusrahaston säännöt ja niihin tehtävät muutokset vahvistaa valtiovarainministeriö. Laissa on lueteltu vakuusrahaston säännöissä mainittavat määräykset, jotka koskevat muun ohella kannatusmaksun määräytymisperusteita ja rahaston ylijäämän käyttöä.

Lain mukaan vakuusrahaston hallintoa hoitavat valtuuskunta ja sen valitsema hallitus.

Vakuusrahaston toiminta perustuu rahastoon kuuluvilta pankeilta kerättäviin vuotuisiin kannatusmaksuihin. Pankkitoiminnan kansainvälistyessä ja pankkien riskinottomahdollisuuksien lisääntyessä voi samaan rahastoon kuuluvien pankkien toiminnasta aiheutua rahastolle hyvin erilaisia riskejä. Tämän vuoksi kannatusmaksu voi olla pankin toiminnasta aiheutuvan riskin mukaan eri suuruinen eri pankeille. Kannatusmaksu voidaan määrätä esimerkiksi talletuskannan tai pankin vakavaraisuusasteen perusteella. Laskentaperusteen on kuitenkin oltava sama kaikille vakuusrahastoon kuuluville pankeille.

Vakuusrahastolle vuosittain kerättäville kannatusmaksuille on laissa asetettu enimmäis- ja vähimmäismäärät. Kannatusmaksun vähimmäismäärä on yksi kymmenestuhannesosa ja enimmäismäärä yksi kahdessadasosa kaikkien rahastoon kuuluvien pankkien taseiden yhteenlasketusta loppusummasta. Yksittäisen pankin taseeseen verrattuna kannatusmaksu voi siten olla yhteenlaskettuja taseita koskevaa murtoosaa suurempi tai pienempi.

Pankkitarkastusviraston on hyväksyttävä kannatusmaksun suuruus. Pankkitarkastusviraston vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi on laissa annettu pankkitarkastusvirastolle oikeus velvoittaa vakuusrahasto korottamaan

kannatusmaksua, jos pankkitarkastusvirasto katsoo, että valtuuskunnan määräämä kannatusmaksu ei ole riittävä turvaamaan tallettajien saamia.

Vakuusrahaston hallitus voi pankkitarkastusviraston hyväksymin perustein vapauttaa pankin määrääjäksi suorittamasta kannatusmaksua. Kannatusmaksun periminen ei aina ole perusteltua esimerkiksi tilanteessa, jossa pankille on taloudellisten vaikeuksien vuoksi annettu avustusta vakuusrahastosta.

Koska vakuusrahastolla pyritään turvaamaan pankin tallettajien saamia, on tärkeää, että vakuusrahaston varat ovat erillään rahastoon kuuluvien pankkien varoista ja että pankki ei voi saada rahastoon sijoittamiaan varoja takaisin muuten kuin avustuslainoina ja avustuksina. Rahastoon kuuluvalla pankilla ei lain mukaan ole oikeutta vaatia itselleen erotettavaksi osuutta rahastosta eikä myöskään luovuttaa osuutta toiselle. Osuutta rahastosta ei voida myöskään lukea pankin varoiksi.

Jos rahastoon kuuluvien pankkien taloudellinen tilanne pysyy vakaana, saattaa rahaston pääoma nousta suuremmaksi kuin tallettajien saamisten turvaamiseksi on tarpeen. Kannatusmaksujen periminen voidaan lain mukaan keskeyttää, jos rahaston nettovarallisuus nousee vähintään yhteen prosenttiin rahastoon kuuluvien pankkien taseiden yhteenlasketusta loppusummasta.

Vakuusrahastosuoja kattaa yleisölle tarjottaville tileille tehdyt talletukset Suomen markkamääräisinä. Talletuspankissa olevat luotto- tai rahoituslaitoksen tekemät talletukset jäävät vakuusrahastosuojan ulkopuolelle. Vakuusrahastosuojan ulkopuolelle jäävät myös valtion talletukset.

Vakuusrahastosuoja on toissijainen siten, että pankin konkurssissa saamiset maksetaan ensisijaisesti konkurssipesän varoista. Tallettajien saamiset on maksettava rahastosta viimeistään, kun konkurssipesä on todettu varattomaksi tai kun konkurssituomion antamisen jälkeen todetaan, ettei tallettajien saamia voida konkurssipesästä maksaa. Konkurssimenetely saattaa kestää varsin kauan. Tästä syystä tallettajien saamia voidaan voimassa olevan lain mukaan maksaa jo selvitystilamenettelyn tai konkurssin aikana. Maksuperusteen on oltava sama kaikille vakuusrahastosuojan piiriin kuuluville talletuksille.

Vakuusrahaston varoista voidaan antaa avustuslainoja ja avustuksia. Avustuslaina tai

avustus voidaan myöntää, jos rahastoon kuuluva pankki on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuslainan tai avustuksen myöntäminen on tarpeellista. Avustuslainan tai avustuksen myöntämisestä päättää rahaston hallitus. Avustuslaina tai avustus voidaan pankkien sulautuessa myöntää myös vastaanottavalle pankille.

Laissa on säännökset myös avustuslainan takaisinperinnästä luopumisesta ja avustuslainan takaisinmaksamisesta lainaa saaneen pankin selvitystilassa tai konkurssissa. Vakuusrahaston valtuuskunnalla on hallituksen esityksestä oikeus luopua avustuslainan takaisin perimisestä, jos se on kohtuutonta avustuslainan saaneelle pankille. Avustuslainan saaneen pankin taloudellinen tilanne voi olla edelleen niin heikko, ettei avustuslainan takaisin periminen ole perusteltua.

Vakuusrahastot ovat velvollisia sijoittamaan rahaston varat turvallisella ja rahaston maksuvalmiuden turvaavalla tavalla. Vakuusrahaston maksuvalmiuden varmistamiseksi sijoitukset kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin on rajoitettu enintään 25 prosenttiin rahaston taseen loppusummasta, ellei pankkitarkastusvirasto erityisestä syystä myöntä lupaa suurempaan määrään. Kiinteistöyhteisöillä tarkoitetaan myös asunto-osakeyhtiöitä. Poikkeuslupa saattaa olla tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa rahaston varoista on jouduttu myöntämään avustuksia niin paljon, että rahaston taseen loppusumma merkittävästi pienenee.

1.2.2. Vakuusrahastojen toiminta

Vakuusrahastojen yhteenlaskettu vakuusrahastopääoma oli vuoden 1990 lopussa noin 387 miljoonaa markkaa. Rahastoittain eriteltynä vakuusrahastojen oman pääoman kehitys miljoonissa markkoissa on ollut seuraavan taulukon mukainen:

Vuosi	Liike- pankit PSP	Osuus- pankit OKO	Säästö- pankit SKOP
1985	73	43	39
1986	89	52	42
1987	109	72	53
1988	138	69	58
1989	173	68	46
1990	227	108	56

Rahastojen kartuttamiseksi vuosittain perittävien kannatusmaksujen suuruuden tulee lain mukaan olla vähintään 0,1 promillea ja enintään 5 promillea rahaston jäsenen viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta. Ulkomaisten pankkien Suomessa olevien sivukonttoreiden maksuperustana on vastaavasti yleisön sivukonttoriin tekemien talletusten yhteismäärä.

Vakuusrahastojen keräämien kannatusmaksujen suuruus on aiemmin yleensä vastannut vain vaadittavaa lakisääteistä vähimmäistasoa. Vasta viime vuosina alkaneet pankkien vaikeudet ovat säästö- ja osuuspankkiryhmissä pakottaneet nostamaan kannatusmaksun vähimmäistason yläpuolelle.

Rahastoittain eriteltynä kannatusmaksupromillen kehitys on ollut seuraava:

Vuosi	Liike- pankit PSP	Osuus- pankit OKO	Säästö- pankit SKOP
1985	0,10	0,15	0,10
1986	0,10	0,15	0,15
1987	0,10	0,54	0,15
1988	0,10	0,54	0,15
1989	0,10	0,60	0,15
1990	0,10	0,80	0,20
1991	0,10	3,08	0,80

Vakuusrahastot eivät ole lakisääteisen toimintansa aikana joutuneet korvaamaan tallettajien saamia. Sen sijaan säästö- ja osuuspankkien rahastot ovat myöntäneet avustuksia ja avustuslainoja vaikeuksiin joutuneille pankkeille ja pankkien fuusioissa vastaanottavalle pankille. Liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahasto ei ole joutunut antamaan avustuksia eikä avustuslainaa jäsenpankeilleen. Esimerkiksi vuosina 1988—1990 säästöpankkien vakuusrahaston antamien avustusten yhteismäärä oli 73,4 miljoonaa markkaa. Osuuspankkien vakuusrahaston antama vastaava määrä oli 224,7 miljoonaa markkaa.

Rahastoittain eriteltynä vakuusrahastojen antamien avustusten ja avustuslainojen yhteismäärän kehitys miljoonissa markkoissa on ollut seuraava:

Vuosi	Liikepankit PSP		Osuuspankit OKO		Säästöpankit SKOP	
	Avus- tus	Av. laina	Avus- tus	Av. laina	Avus- tus	Av. laina
1985	0	0	0	4	1	0
1986	0	0	0	0	13	0
1987	0	0	27	7	6	0
1988	0	0	57	0	14	0
1989	0	0	83	0	39	0
1990	0	0	84	0	32	0

Vakuusrahastojen toiminta ei ole perustunut korkeaan rahastointiasteeseen, vaan pikemmin-kin yhteisvastuuseen ja pankkien vararikkotilanteiden ennalta ehkäisyyn, tyypillisesti heikkojen pankkien fuusioketitystä ohjaamalla.

1.3. Talletusvakuusjärjestelmien kansainvälinen vertailu

1.3.1. Yleistä

Eri maiden talletusvakuusjärjestelmät poikkeavat suuresti toisistaan. Euroopan yhteisöjen (EY) jäsenmaissa pyritään yhdenmukaistamaan talletusvakuusjärjestelmien ominaisuuksia ja suhtautumista ulkopuolisten maiden pankkeihin. Vuonna 1986 EY antoi suosituksen, jonka keskeisenä tavoitteena on synnyttää talletussuojajärjestelmä jokaiseen jäsenmaahan. Järjestelmien toimintamuotoja ja kattavuutta koskevat suositukset olivat kuitenkin varsin väljiä.

Monissa maissa on vapaaehtoiset yleensä alan järjestöjen perustamat talletussuojajärjestelmät, mutta useimmin jäsenyys on kuitenkin pakollista ja lakisääteistä. Olemassa olevista järjestelmistä ainakin Espanjassa, Italiassa ja Saksassa jäsenyys on vapaaehtoista. Vapaaehtoisuudesta huolimatta esimerkiksi Espanjan järjestelmässä ovat mukana kaikki pankit.

Pakollinen jäsenyys on yleensä lakisääteistä, mutta esimerkiksi Belgiassa, Itävallassa, Luxemburgissa ja Ranskassa pakollinen jäsenyys on saatu aikaan keskinäisin sopimuksin tai vastaavin järjestelyin. Julkisen vallan osa järjestelmien hallinnoimisessa vaihtelee. Määrävävä tekijänä on yleensä yhteistyöpohjan julkisuus tai yksityisyys.

Järjestelmien toimintamodoissa on rahoituksen kannalta erotettavissa kolme päätyyppiä:

1) Rahastoivat järjestelmät, joissa tarvittavat

varat kerätään pääosin etukäteen järjestelmän jäsenpankeilta.

2) Yhteisvastuujärjestelmät, joissa korvauskustannukset peritään korvaustapahtuman yhteydessä jälkikäteen.

3) Vakuutustoiminta.

Rahastoivat järjestelmät ovat yleisiä, mutta esimerkiksi Hollannin, Italian, Itävallan, Ranskan ja Sveitsin järjestelmät perustuvat jälkikäteeseen rahoitukseen. Tyypillisiä vakuutusjärjestelmiä edustavat puolestaan Japanin, Kanadan ja Yhdysvaltojen järjestelmät.

Pankkien sijoitukset järjestelmiin ovat pääsääntöisesti korottomia.

Julkisen vallan suora tuki järjestelmien rahoittamisessa on yleistä ainoastaan keskuspankin rahoitusmarkkoiden vakauttamistarkoituksessa tehtyjen tukitoimenpiteiden muodossa. Kuitenkin ainakin Espanjan, Japanin, Kanadan, Norjan ja Tanskan järjestelmissä valtiolla on keskeinen merkitys järjestelmän takaajana.

Valuuttatalletukset ovat useissa maissa suojan ulkopuolella. Sen sijaan lähes kaikkien maiden järjestelmät kattavat yleensä ulkomaiden pankkien sivukonttoreiden talletukset kotimaassa (host country rule). Toisaalta on harvinaista, että suoja ulottuu kotimaisten pankkien ulkomaisiin sivukonttoreihin (home country rule). Vain Itävallan, Norjan ja Saksan järjestelmät olivat tällä pohjalla muutama vuosi sitten tehdyn tutkimuksen mukaan.

Talletussuojan kattavuutta on lähes kaikkialla rajoitettu asettamalla korvaukselle enimmäisraja tai omavastuuosuus taikka molemmat. Rajoitus lasketaan yleensä asiakas- ja pankkikohtaisesti. Talletussuojaa on usein myös rajoitettu asiakkaan mukaan. Pankkien tekemät talletukset ovat yleensä suojan ulkopuolella. Joissain maissa rajoituksia on asetettu myös muille oikeushenkilöille. Lisäksi talletussuojaa on muutamissa maissa rajoitettu luonnollisten henkilöidenkin osalta esimerkiksi silloin, jos he kuuluvat pankin päättäviin elimiin.

1.3.2. Ruotsi

Ruotsissa ei ole toiminnassa olevaa lakisääteistä pakollista vakuusrahastojärjestelmää. Säästöpankeilla on pieni vapaaehtoisuuteen pohjautuva rahasto. Uusi talletussuojajärjestelmä on suunnitteilla.

Rahoitusmarkkinoiden muutokset ovat lisänneet pankkien luottotappioita viime aikoina

myös Ruotsissa. Luottotappioiden arvioidaan ylittävän 20 miljardia kruunua vuonna 1991. Tämän johdosta valtio on joutunut osallistumaan pankkien tukitoimiin. Esimerkiksi syksyllä 1991 valtio takasi Sparbanken Första:n tarvitseman merkittävän tukilainan pankin vakavaraisuuden parantamiseksi.

1.3.3. Norja

Norjan liikepankeilla ja säästöpankeilla on omat vakuusrahastot, jotka voivat antaa lainojen ja avustusten ohella takauksia rahastoihin kuuluville jäsenpankeille. Rahastojen toimintaa rahoitetaan jäseniltä perittävien vuosimaksuin.

Norjalaispankit ja samalla vakuusrahastot ovat olleet vaikeuksissa viime vuosina. Vaikeudet ovat pakottaneet Norjaa uusimaan vakuusrahastojärjestelmäänsä ja pankkien toimintaedellytyksiä. Pankkien vuoden 1990 luottotappiot ylittivät 13 miljardia kruunua. Vuosina 1987—1990 luottotappioiden yhteismäärä 35 miljardia kruunua ylitti vastaavalla ajalla lasketun käyttökateen yhteismäärän. Lähes kaikki suurimmat pankit ovat joutuneet turvautumaan ulkopuoliseen tukirahoitukseen. Tilanne muuttui vuoden 1990 lopulla vakuusrahastojärjestelmänkin kannalta ongelmalliseksi, sillä vakuusrahastojen varat olivat loppumassa. Tämän vuoksi valtio perusti vuoden 1991 alussa valtion vakuusrahaston pankkien vakuusrahastojen toiminnan takaajaksi ja myönsi sille alkupääomaksi 5 miljardia Norjan kruunua.

Liikepankkien vakuusrahasto perustettiin vuonna 1961. Jäsenyys on pakollinen ja se kattaa myös ulkomaisten pankkien perustamat sivukonttorit. Rahasto on itsenäinen yhteisö, jota johtaa seitsemänjäseninen hallitus. Rahaston vuosimaksu on ollut 1,5 promillea talletuksista ja enimmäistasona on ollut 2 prosenttia talletuskannasta.

Säästöpankkien vakuusrahasto nykymuodossaan on perustettu myös vuonna 1961. Sen jäsenyys on pakollinen. Rahastoa hallinnoidaan samalla tavalla kuin liikepankkien vakuusrahastoa. Rahaston vuosimaksu on ollut 0,5 promillea ja sitä on voitu kerätä kunnes rahaston koko on saavuttanut 1,5 promillen tason verrattuna ottolainaukseen.

Valtion vakuusrahaston jäseninä ovat liikepankkien ja säästöpankkien vakuusrahastot. Rahasto on julkisyhteisö. Rahaston tehtävänä

on myöntää tukilainoja erityisehdoin Liikepankkien ja Säästöpankkien vakuusrahastoille.

Tukilainan ehdot voivat koskea sekä lainaa saavaa vakuusrahastoa ja sen toimintoja että lainasta hyötyvää pankkia. Vakuusrahastolain mukaan ehdot voivat liittyä muun muassa

- tukilainan muotoon ja käyttöön,
- osakepääoman alentamiseen ja voitonjaon rajoittamiseen,
- pääomapohjan vahvistamiseen ja muihin vastaaviin tervehdyttämistimenpiteisiin,
- pankin johto- ja luottamushenkilöiden vaihtamiseen ja
- tukilainan takaisinmaksuun.

Rahasto voi ennen tukilainan maksua nimitää enintään kaksi jäsentä tukilainan saavan vakuusrahaston johtokuntaan.

Rahaston toimintaan tarvittavat varat myöntää eduskunta (suurkäräjät). Rahasto on itsenäinen oikeushenkilö, jota johtaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan valittu kolmijäseninen hallitus. Rahasto toimii Norjan keskuspankin yhteydessä.

Pankki-, vakuutus- ja arvopaperivaltuuskunta ja Norjan Pankki määräävät kumpikin edustajan, joka osallistuu johtokunnan kokouksiin ilman äänivaltaa olevana neuvonantajana.

Rahasto voi luopua saatavistaan vain eduskunnan suostumuksella.

Valtio perusti vuoden 1991 maaliskuussa uuden rahaston, valtion pankki-investointirahaston. Rahaston tarkoituksena on käyttää valtion budjetista myönnettyjä varoja pankkien pääoman kartuttamiseen.

1.3.4. Tanska

Tanskan talletusvakuusjärjestelmä perustettiin vuonna 1987. Tätä ennen pankkien taloudellisia vaikeuksia oli hoidettu pankkien ja keskuspankin yhteistyönä lähinnä fuusiokehitystä ohjaamalla ja muiden pankkisektorin uudelleenjärjestelyjen avulla.

Talletusvakuusrahastolain tavoitteena on turvata tallettajien saamiset pankin joutuessa taloudellisiin vaikeuksiin. Välttöminä syinä järjestelmän perustamiseen olivat juuri koetut Kronebankenin ja kahden muun pienemmän pankin vaikeudet. Toisaalta lain tavoitteena oli saada aikaan EY:n julkaiseman suosituksen mukainen talletusvakuusjärjestelmä.

Talletusvakuusrahastolain mukaan rahasto

on yksityinen, itsenäinen yhteisö. Siihen kuuluminen on pakollista talletuspankeille ja -kassoille, ulkomaisten rahalaitosten sivukonttoreille ja eräille pankkiiriliiketoimille, joilla on oikeus ottaa vastaan talletuksia yleisöltä. Järjestelmää perustettaessa rahaston vähimmäismäärän tavoitetasoksi asetettiin kolme miljardia kruunua. Vuosimaksun enimmäismääräksi otettiin kaksi promillea talletuksista. Mikäli rahasto joutuu ottamaan lainaa toimintansa tueksi, sille voidaan myöntää valtion takaus.

Talletussuojan kattavuutta on rajoitettu muun muassa siten, että pankkien väliset ja pankin sisäpiirin tekemät talletukset ovat suojan ulkopuolella. Talletuskorvaukselle on myös asetettu pankki- ja tallettajakohtainen yläraja (250 000 DKR). Korvauksesta vähennetään tallettajan vastuut pankille.

Rahaston hallintomenot maksetaan rahaston varoista. Rahastoa johtaa teollisuusministeriön kolmeksi vuodeksi nimeämä viisijäseninen johtokunta.

1.3.5. Iso-Britannia

Ison-Britannian talletussuojajärjestelmä (Deposit Protection Scheme) perustettiin vuonna 1982. Järjestelmän juuret löytyvät pankkitoiminnan 70-luvun lopun murroksesta ja kriisistä. Järjestelmä toteutettiin vuoden 1979 pankkilain nojalla. Laki edellyttää, että kaikki toimiluvan saaneet pankit maksavat osuuden talletussuojarahastoon. Jäsenten vuosittaisille suorituksille on asetettu katoksi 0,3 prosenttia punta-talletuskannasta. Tämän lisäksi voidaan kerätä lisärahoitusta, jos rahaston taso laskee alle sovitun tason. Talletussuojan ulkopuolelle on jätetty pankkien ja "sisäpiirin" talletukset. Suoja koskee vain puntatalletuksia. Ulkomaisten pankkien sivukonttorit Isossa-Britanniassa kuuluvat järjestelmän piiriin, mutta suoja ei kata brittiläisten pankkien ulkomaisia sivukonttoreita.

1.3.6. Saksa

Saksan järjestelmä on esimerkki vapaaehtoisesta pankkien keskisestä ratkaisusta. Liikepankit aloittivat Saksan pankkiyhdistyksen organisoiman vakuusrahastotoiminnan vuonna 1966. Myöhemmin vastaavat järjestelmät luotiin myös säästöpankeille ja osuuspankeille.

Järjestelmä on rahastoiva, mutta kooltaan vaatimaton.

Järjestelmään osallistuminen ei ole pakollista. Rahastoa kartutetaan vuosimaksuin, jotka ovat olleet noin 0,3 promillea talletuksista. Tämän lisäksi järjestelmässä on mahdollisuus kerätä lisämaksuja. Talletussuojan kattavuus on kansainvälisesti katsoen varsin hyvä. Järjestelmää ei ole kuitenkaan mitoitettu ratkaisemaan useita pankkeja ja/tai suuria pankkeja koskevia kriisejä.

1.3.7. Euroopan yhteisöt

Euroopan yhteisöjen komission suosituksella vuodelta 1986 pyrittiin luomaan koko EY:n kattava talletusvakuusjärjestelmien verkko. Järjestelmien harmonisoinnista ei kuitenkaan päästy vielä tässä yhteydessä yksimielisyyteen. Avoimet kysymykset koskevat muun muassa järjestelmien ulottuvuutta, kattavuutta ja suojattavan ottolainauksen määrittelyä.

Talletusvakuussuojasta on valmisteltu direktiiviä. EY:n komission direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltion, jossa luottolaitokselle on myönnetty toimilupa, on varmistettava, että pankki kuuluu jäsenvaltiossa voimassa olevaan järjestelmään, joka kattaa myös pankin muissa jäsenvaltioissa olevien sivukonttoreiden talletukset. Sivukonttori voi myös kuulua sijaintimaan järjestelmään, jos sen tarjoama tallettajien suojaa on pankin kotivaltion suojaa parempi. Tallettajille on annettava riittävää tietoa suojan olemassaolosta. Tiedottamisen on tapahduttava ainakin sijaintimaan kielellä.

Talletussuojaa voidaan rajoittaa siten, että suojan vähimmäismäärä pankkia ja asiakasta kohden on 15 000 ecua. Tietyillä talletuksilla ei ole suojaa ja toisaalta joidenkin talletusten suojaa voi olla heikompi. Näillä tarkoitetaan tavanomaista parempiehtoisia yksilöllisiä talletuksia, sisäpiiriläisten talletuksia ja haltijavelkakirjamuotoisia talletuksia. Direktiivi ei estä kuitenkaan parempien suojajärjestelmien ylläpitämistä. Järjestelmien ominaisuuksia ei saa hyödyntää talletusten markkinoinnissa. Korvausten maksamista ei saa viivyttää yli kolmea kuukautta.

2. Esityksen merkitys

2.1. Tavoitteet

Pankkien yhteenlaskettu oma pääoma oli

vuoden 1991 lopussa noin 10 miljardia markkaa suurempi kuin talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa edellytetty vähimmäisvaka-varaisuus. Koska todellinen ja vähimmäisvaka-varaisuus vaihtelevat huomattavasti pankeittain, joidenkin yksittäisten pankkien tappioiden kestokyky on varsin rajallinen. Pankkien taloudellisen aseman vaikeutuminen saattaa johtaa siihen, että pankit kiristävät luotonantoon taseiden supistamiseksi pystyäkseen täyttämään vakavaraisuusvaatimukset. Koska pankkien asema rahoituksen välityksessä on Suomessa erittäin keskeinen, luotonannon voimakkaalla supistamisella olisi taloudellista taantumaa syentävä ja pitkittävä vaikutus, mikä puolestaan voisi johtaa pankit entistä vaikeampaan tilanteeseen. Pankkien tilanteen vaikeutuminen saattaisi lisäksi herättää tallettajissa ja ulkomaisissa sijoittajissa epäilyjä saamistensa turvaamisesta kohtaan ja tätä kautta uhata rahoitusmarkkinoiden vakautta.

Suomessa rahoitusmarkkinoiden vakautta turvaavat pankkiryhmien vakuusrahastot ja Suomen Pankin hoitama pankkien likviditeetin turvaaminen. Vakuusrahastojen tavoitteena on suojata pankkijärjestelmää ylläpitämällä tallettajien luottamusta ja estämällä ennakolta pankkia joutumasta talletuspaon kohteeksi. Käytännössä tämä on Suomessa hoidettu siten, että vakuusrahastot avustavat vaikeuksiin joutuneita pankkeja niiden toiminnan turvaamiseksi. Lisäksi vakuusrahastojen tarkoituksena on estää tarvittaessa niihin kuuluvien pankkien yhteisvastuulla tallettajien tappiot pankin konkurssissa. Kuitenkin koko pankkisektorin kannattavuuden heikentyessä samanaikaisesti ei ole täyttä varmuutta, että vakuusrahastot, joiden rahastoidut varat ovat Suomessa vaatimatomat, pystyvät kaikissa oloissa täyttämään velvoitteensa.

Rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaaminen on viime kädessä julkisen vallan toimenpiteiden varassa. Pankkien merkitys rahoituksen välityksessä kotitalouksille ja yrityksille ja siten koko kansantaloudelle on Suomessa niin keskeinen, ettei koko pankkisektorin voida sallia joutuvan ylipääsemättömiin vaikeuksiin. Keskittyneillä pankkimarkkinoilla, kuten Suomessa, tämä voi lisätä pankkien riskinottoa, koska ainakin suurien pankkien voidaan ajatella tuntevan olemassaolonsa julkisen vallan taholta turvatuiksi riskinotostaan riippumatta.

Nykyiseen vakuusrahastojärjestelmään liittyvät heikkoudet voidaan tiivistää seuraavasti:

1. Rahastot pystyvät varmuudella hoitamaan ainoastaan pienten pankkien vaikeudet. Tämä johtuu siitä, että rahastoidut varat ovat talletuksiin nähden vähäiset. Koko pankkisektorin ollessa vaikeuksissa osittain vapaahoitoisuuteen perustuvan järjestelmän toimivuudesta ei ole takeita.

2. Julkinen valta joutuu käytännössä osallistumaan tallettajien aseman turvaamiseen voimatta sanottavasti puuttua vakuusrahastojen tai tukitoimien kohteeksi joutuneen pankin toimintaan. Tämä saattaa vähentää pankkien kiinnostusta vakuusrahastojärjestelmän kehittämistä kohtaan.

3. Vakuusrahastojen korvausvelvollisuutta ja julkisen vallan merkitystä vakuusjärjestelmän takaajana ei ole nykyisessä voimassa olevassa lainsäädännössä määritelty riittävän täsmällisesti. Toisaalta nykyisen järjestelmän toimivuutta konkurssitilanteessa ei ole jouduttu selvittämään.

4. Vakuusrahastojen kannatusmaksuja ei ole porrastettu pankin toiminnan riskipitoisuuden mukaan. Tämä saattaa lisätä pankkien riskinottoa.

5. Nykyinen järjestelmä ei mainittavasti hilitse pankkien riskinottoa, eikä lisää pankkien keskistä riskien seurantaa. Järjestelmään saat-taa sitä vastoin liittyä mahdollisuus yleiseen riskinoton lisääntymiseen.

Ehdotuksen mukaisella vakuusrahastojärjestelmän uudistuksella pyritään vähentämään nykyiseen järjestelmään liittyviä heikkouksia, tämentämään tallettajien asemaa ja selventämään julkisen vallan vastuuta rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamisessa sekä estämään pankkeja joutumasta tilanteisiin, joissa ne olisivat pakotettuja sellaisiin toimiin, joilla saattaisi olla kansantalouden kannalta huomattavia kielteisiä vaikutuksia. Ehdotuksen tavoitteena on luoda nykyisten pankkiryhmittäisten vakuusrahastojen rinnalle julkiseen rahoitukseen viime kädessä turvaava valtion rahasto, joka pankkien vakuusrahastojen ja Suomen Pankin ohella turvaa tallettajien saamisia, talletuspankkien vakaata toimintaa ja rahoitusmarkkinoiden vakautta.

2.2. Keinot

Ehdotuksen mukaan talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi perustettaisiin talletuspankeille yh-

teinen valtion vakuusrahasto. Rahastoon kuuluminen olisi pakollista kaikille talletuspankeille ja Suomessa toimiville ulkomaisten pankkien talletuksia vastaanottaville sivukonttoreille. Kuitenkin pankkiryhmien omat nykyiset vakuusrahastot säilyisivät ja niiden tehtävät pysyisivät pääosin ennallaan. Valtion rahaston tehtävänä on osaltaan turvata tallettajien saamia ja pankkien vakaata toimintaa ja tätä kautta rahoitusmarkkinoiden vakautta.

Pankkien vakuusrahastojen säilyttäminen on perusteltua ottaen huomioon pankkien ja pankkiryhmien väliset erot sekä näiden rahastojen ensisijaisen vastuun vaikeuksiin joutuneen pankin toiminnan tai tallettajien saamista turvaamisessa. Lisäksi pankkiryhmittäisen perinteisen yhteisvastuun säilyttäminen rahaston rinnalla on perusteltua. Säästö- ja osuuspankkiryhmissä on vakuusrahastoilla perinteisesti ollut sellaisia harkinnanvaraisia avustustehtäviä, joilla on erityistä merkitystä koko pankkiryhmän riskinkantokyvyn ja ryhmän sisäisen ohjauksen kannalta.

Tehtäviensä suorittamiseksi valtion rahasto voisi myöntää tukilainan tai takauksen pankkien vakuusrahastolle hakemuksesta, jos tähän rahastoon kuuluvia yksi tai useampi pankki on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuksen tai avustuslainan myöntäminen pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi on tarpeellista, eivätkä vakuusrahaston omat varat ole tarkoitukseen riittävät. Valtion rahasto voisi myös myöntää muutakin tukea rahastoon kuuluvalla pankilla, jos pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaaminen sitä edellyttää. Valtion rahasto voisi asettaa tuelleen sekä tuen saavaa vakuusrahastoa että tuettavan pankin toimintaa ja hallintoa koskevia ehtoja. Ennen tuen myöntämistä rahaston olisi pyydettävä tukitoimista lausunto Suomen Pankilta ja pankkitarkastusvirastolta.

Jos valtion rahaston tuki myönnettäisiin tukilainana tai siihen verrattavana takaisin maksettavana tukena, se perittäisiin takaisin korkoineen joko tuen saaneen pankin vakuusrahastolta tai pankilta. Tukilaina voitaisiin kuitenkin jättää kokonaan tai osittain perimättä eduskunnan päätöksellä.

Valtion rahasto keräisi rahastoon kuuluvilta pankilta vuosimaksun, jonka enimmäismäärä määriteltäisiin laissa. Rahaston tarkoituksena ei kuitenkaan ole kartuttaa pääomaansa rahastoimalla. Rahaston varojen tulisi kuitenkin olla

riittävät sen hallintomenojen maksamiseen ja pienehköjen, äkillisistä tukitarpeista johtuvien menojen suorittamiseen. Vuosimaksu voitaisiin tästä syystä pitää alhaisena. Vuosimaksu perustuisi rahastoon kuuluvan pankin saamista ja sijoitusten riskipitoisuuteen ja omaan pääomaan sekä taseen loppusummaan.

Koska valtion rahastolla ei olisi merkittävää varojen rahastointitavoitetta ja pankkien vakuusrahastojen nykyiset pääomat eivät ole riittäviä suurten ongelmien ratkaisuun, pankkien rahastoja tulisi kasvattaa merkittävästi pitkällä aikavälillä. Tähän pyritäisiin korottamalla pankkien vakuusrahastojen kannatusmaksun vähimmäismäärä viisinkertaiseksi ja enimmäismäärä kaksinkertaiseksi nykyisestä. Lisäksi kannatusmaksun tulisi olla riskiperusteinen. Vakuusrahastot saisivat kuitenkin kukin erikseen pankkitarkastusviraston hyväksymällä tavalla edelleen määrätä kannatusmaksun suuruuden ja määräytymisperusteet. Perusteen tulee olla sama kaikille rahastoon kuuluville pankeille.

Valtion rahasto voisi ottaa toimintaansa varten lainaa, jos sen omat varat eivät riittäisi tarvittaviin tukitoimiin. Rahaston omat varat ja lainat voisivat ilman eduskunnan erillistä päätöstä olla yhteensä enintään 20 000 miljoonaa markkaa. Lainan ottamisesta ja sen ehdoista päättäisi valtioneuvosto. Koska valtion rahastoa ei ole tarkoitus merkittävästi kartuttaa vuosimaksuja rahastoimalla, sen tukitoiminta perustuisi yleensä lainanottoon Suomen Pankilta sekä koti- ja ulkomaisilta pääomamarkkinoilta. Jos rahaston varat eivät riittäisi sen ottamien lainojen korkojen ja kuoletusten tai lainoista maksettavien muiden menojen suorittamiseen, puuttuva määrä suoritettaisiin valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta.

Hallitusmuodon VI luvun 1 päivänä maaliskuuta 1992 voimaantulleen muutoksen (1077/91) jälkeen valtion talousarvion ulkopuolisia, aiemmin hallitusmuodon 66 §:ssä tarkoitettuja rahastoja ei enää voida perustaa. Valtion vakuusrahasto olisi valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n mukainen eduskunnan vastattavana oleva rahasto. Sen hallintoa hoitaisivat hallintoneuvosto, johtokunta ja asiamies. Suomen Pankki ja pankkitarkastusvirasto avustaisivat tarvittaessa rahastoa sen tehtävien hoitamisessa.

Rahaston hallintoneuvoston muodostaisivat eduskunnan pankkivaltuutetut. Hallintoneuvoston tehtävänä olisi muun muassa valvoa rahaston hallintoa ja toimintaa sekä valita ja

vapauttaa johtokunnan jäsenet. Lisäksi hallintoneuvosto hyväksyisi rahaston säännöt sekä tekisi valtioneuvostolle ehdotuksen lainan ottamisesta rahaston toimintaa varten.

Kuusijäsenen johtokunnan muodostaisivat valtiovarainministeriön, Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston määräämät edustajat sekä kolme pankkien edustajaa. Johtokunta päättäisi tässä kokoonpanossa muun muassa vuosimaksusta. Pankkikilpailun ja pankkien tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi sekä esteellisyysnäkökohtien vuoksi johtokunnalla olisi kolmijäseninen jaosto, jonka muodostaisivat valtiovarainministeriötä, Suomen Pankkia ja pankkitarkastusvirastoa edustavat jäsenet. Tämä jaosto päättäisi etenkin rahaston tukilainojen myöntämisestä ja muista tukitoimista.

3. Taloudelliset vaikutukset

3.1. Vaikutukset valtiontalouteen

Perustettava itsenäinen julkisoikeudellinen valtion vakuusrahasto olisi valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n mukainen eduskunnan vastattavana oleva rahasto, joka ei kuuluisi valtion budjetti- ja kassatalouden piiriin. Rahasto hoitaisi itsenäisesti varallisuuttaan. Uuteen rahastoon ei ole tarkoitus kerätä varoja enempää kuin rahaston hallintomenot ja rahaston toiminnan joustava hoitaminen edellyttävät. Rahasto tulisi rahoittamaan tukitoimet pääasiassa ottamalla lainaa kotimaasta tai ulkomailta.

Valtion vakuusrahaston ottamien lainojen kuoletuksia ja korkoja varten tarvittavat varat perittäisiin tukilainoja saaneilta vakuusrahastoilta ja lainamuotoista tukea suoraan saaneilta pankeilta. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on ilmeistä, että mikäli valtion vakuusrahaston kautta joudutaan kanavoimaan mittavaa lainatukea, tukilainojen takaisinmaksu rahastolle voi tapahtua vain pitkän ajan kuluessa todennäköisesti hitaammalla aikataululla kuin rahaston on maksettava omien lainojensa korkoja ja lyhennyksiä. Yksittäisen tuettavan pankin saat-
taa olla vaikea suorittaa edes osaa saamastaan tuesta rahastolle ilman pitkää maksuaikaa. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että valtion on varauduttava hoitamaan valtion vakuusrahaston maksuvelvoitteet ottamalla tarkoitusta varten määräraha valtion talousarvioon useamman vuoden aikana. Valtion vakuusrahastolta

myöhemmin perittävät tukilainojen korot ja kuoletukset tuloutettaisiin valtiolle valtioneuvoston päättämällä tavalla.

Rahasto olisi vapaa suorittamasta veroa tulon ja varallisuuden perusteella ja leimaveroa. Vakuusrahaston oikeudesta ottaa lainaa siihen kuuluvilta pankeilta seuraisi, että vakuusrahaston pankille antama saamistodiste olisi leimaverosta vapaa.

3.2. Vaikutukset pankkeihin ja pankkien vakuusrahastoihin

Pankkiryhmäkohtaisille vakuusrahastoille on säädetty velvollisuus tallettajien saamisten turvaamiseksi kerätä rahastoon vuosittain kannatusmaksu, jonka on oltava 0,10 promillen ja 0,5 prosentin välillä talletuspankkien viimeksi vahvistettujen yhteenlaskettujen taseiden loppusummasta. Vuosikohtaisen vakuusrahaston maksun vahvistaa pankkitarkastusvirasto.

Vuonna 1991 on kerätty 0,10 promillea (liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahasto), 0,80 promillea (säästöpankkien vakuusrahasto) ja 3,08 promillea (osuuspankkien vakuusrahasto) viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta eli yhteensä 657 miljoonaa markkaa.

Vakuusrahastojen vuosittain kerättäviä kannatusmaksujen rajoja on tarkoitus korottaa, jotta vakuusrahastot pystyisivät paremmin vastaamaan tallettajien saamisten turvaamisesta sekä tähän esitykseen sisältyvän talletuspankkien toiminnasta annetun lain muutoksen mukaisista muista velvoitteistaan. Pankkien taloudellinen tilanne on kuitenkin sellainen, että merkittävää vakuusrahastojen varojen kasvua ei ole heti odotettavissa, vaan varojen lisäys tulee tapahtumaan vähitellen.

Valtion vakuusrahaston hallinnoinnista ei aiheudu merkittäviä kustannuksia.

4. Organisatoriset vaikutukset

Uuden rahaston käytännön tehtäviä hoitamaan nimitetään ehdotuksen mukaan asiamies. Asiamies ei olisi päätoiminen vaan tehtävä hoidettaisiin sivutoimena. Rahaston tukipäätöksiä koskevat valmistelutehtävät suoritettaisiin Suomen Pankissa ja pankkitarkastusvirastossa.

5. Valmistelu

Esitys on valmisteltu työryhmässä, jonka valtiovarainministeriö asetti 25 päivänä marraskuuta 1991. Työryhmä on ottanut työssään huomioon Eduskunnan vastaukseen hallituksen esitykseen talletuspankkeja koskevaksi lainsäädännöksi sisällyttämän lausuman, jonka mukaan eduskunta on edellyttänyt hallitusta selvittämään, riittävätkö talletuspankkien toiminnasta annetun lain mukaiset vakuusrahas-

tot ja muut järjestelyt turvaamaan tallettajien saamiset. Työryhmä kuuli valmisteluvaiheessa pankkiryhmien edustajia. Ehdotuksesta on pyydetty lausunto eduskunnan pankkivaltuusmiehiltä, Suomen Pankilta, pankkitarkastusvirastolta, Suomen Pankkiyhdistys r.y:ltä, Säästöpankkiliitto r.y:ltä, Osuuspankkien Keskusliitto r.y:ltä, liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastolta, säästöpankkien vakuusrahastolta ja osuuspankkien vakuusrahastolta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki valtion vakuusrahastosta

1 §. *Rahaston tehtävä.* Talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi perustettaisiin oikeudellisesti itsenäinen, valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n mukaan eduskunnan vastattavana oleva valtion vakuusrahasto, jota laissa nimitetään rahastoksi. Rahasto olisi yhteinen kaikille talletuspankeille ja ulkomaisten luottolaitosten talletuksia vastaanottaville sivukonttoreille. Laissa molemmista käytetään nimitystä pankki. Rahastoon kuuluminen olisi pakollista. Lisäksi pankin olisi edelleen kuuluttava talletuspankkien toiminnasta annetun lain 7 luvussa tarkoitettuun oman pankkiryhmänsä vakuusrahastoon.

Rahaston tarkoituksena olisi rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaaminen tukemalla taloudellisiin vaikeuksiin joutuneita talletuspankkeja joko pankkiryhmän yhteisen vakuusrahaston kautta tai suoraan. Rahaston tukitoimet voisivat myös kohdistua pankkiin sen koosta riippumatta, jos pankin joutumisesta selvitystilaan tai konkurssiin voi seurata rahoitusmarkkinoiden vakaan toiminnan häiriintyminen.

Pykälän 2 momentin mukaan rahaston varoista voitaisiin myöntää pankkiryhmän yhteiselle vakuusrahastolle tukilainoja. Lainavaroista vakuusrahasto myöntäisi tukea taloudellisissa vaikeuksissa olevalle pankille. Lainoihin voitaisiin asettaa vakuusrahastoa ja avustettavaa pankkia koskevia erityisehtoja. Niitä ei ole tarkoituksenmukaista yksilöidä laissa, vaan ne määrättäisiin tapauskohtaisesti. Rahasto voi myös antaa takauksia pankkiryhmän vakuusrahaston ottamille lainoille.

Pykälän 3 momentissa on säännös, jonka nojalla rahasto voisi antaa muutakin tukea taloudellisiin vaikeuksiin joutuneelle pankille, jos se pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi on tarpeellista. Rahastolla olisi mahdollisuus käyttää erilaisia tukimuotoja, joista se voisi valita kulloiseenkin tilanteeseen parhaiten soveltuvan. Rahasto voisi merkitä pankin osakkeita tai osuuksia, antaa takauksia pankin ottamille lainoille sekä myöntää muutakin rahoitustukea.

2 §. *Rahaston varat.* Rahasto keräisi toimintamenojaan varten varoja vuosimaksuina pankeilta. Varsinaiset tukitoimet rahasto rahoittaisi ottamalla lainaa kotimaasta tai ulkomailta. Näistä lainavaroista myönnettyjen tukilainojen tai muun takaisin perittävän rahoitustuen takaisinmaksusta vastaisi tuettu vakuusrahasto tai pankki. Se osa valtion vakuusrahaston ottamien lainojen korko-, kuoletus- tai muista lainanhoitomenoista, jota ei olisi mahdollista rahoittaa myönnetyn tuen takaisinperinnällä ja rahaston muilla varoilla, suoritettaisiin valtion talousarviossa rahastolle myönnettävästä määrärahasta.

3 §. *Rahaston hallinto.* Rahasto olisi valtiopäiväjärjestyksen 83 §:ssä tarkoitettu eduskunnan vastattavana oleva rahasto. Eduskunta osallistuisi rahaston toimintaan valitsemiensa eduskunnan pankkivaltuutettujen välityksellä ja vastaisi viime kädessä valtion talousarvion kautta siitä, että rahaston toiminnalla on riittävät rahoitukselliset edellytykset.

Koska rahasto olisi valtiopäiväjärjestyksen 83 §:ssä tarkoitettu rahasto, soveltaisivat mainitun perustuslainkohdan säännökset eduskunnan pankkivaltuutetuista ja eduskunnan valit-

semista tilintarkastajista rahaston hallinnon valvontaan sekä rahaston tilintarkastuksen järjestämiseen. Rahasto hoitaisi talouttaan itsenäisesti.

Rahaston asioita käsiteltäessä eduskunnassa sovelletaan valtiopäiväjärjestyksen 50 §:n säännöksiä, jonka mukaan eduskunnan työjärjestyksessä säädetyn pysyvän erikoisvaliokunnan tulee tutkia eduskunnan vastattavana olevien rahastojen tila ja hoito sekä antaa tästä mietintö eduskunnalle.

Pykälässä määriteltäisiin myös rahaston hallintoelimet, joita ovat hallintoneuvosto, johtokunta ja asiamies.

Rahastossa käsiteltävien asioiden valmistelua ja rahaston päätösten täytäntöönpanoa varten ei olisi tarpeellista palkata päätoimista henkilöstöä, koska rahaston tarvitsemat pankkeja koskevat tiedot ja muun toiminnassa tarvittavan avun rahasto voi saada Suomen Pankilta ja pankkitarkastusvirastolta. Jotta Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston henkilöstön ja tilojen sekä laitteiden ja tietojen käyttämisestä ei aiheutuisi epäselvyyttä, on laissa nimenomainen säännös Suomen pankin ja pankkitarkastusviraston velvollisuudesta avustaa rahastoa.

Rahastoa koskevien asioiden käsittely valtio-neuvostossa kuuluisi valtiovarainministeriölle.

4 §. *Hallintoneuvosto.* Rahaston ylimpään hallintoelimeen, hallintoneuvostoon kuuluisivat eduskunnan pankkivaltuutetut. Hallintoneuvoston toimikausi on valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n nojalla sama kuin eduskunnan pankkivaltuutetuilla eli eduskunnan vaalikauden pituinen. Lain mukaan hallintoneuvoston puheenjohtajana toimisi pankkivaltuutettujen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajana pankkivaltuutettujen varapuheenjohtaja.

Hallintoneuvoston yleisenä tehtävänä olisi valvoa rahaston hallintoa ja toimintaa. Se valitsisi ja vapauttaisi myös johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä hyväksyisi rahastolle säännöt. Hallintoneuvoston tehtävänä olisi rahaston talousarvion ja tilinpäätöksen hyväksyminen sekä vastuuvapauden myöntäminen johtokunnan jäsenille ja asiamiehelle. Hallintoneuvoston olisi myös päätettävä rahaston sisäisen tarkastuksen järjestämisestä sekä, hyväksyessään säännöt, määrättävä johtokunnan ja asiamiehen tehtävistä siltä osin kuin niistä ei ole tässä laissa säädetty. Hallintoneuvoston tulisi tehdä myös valtioneuvostolle ehdotus lainan ottamisesta rahaston toimintaa varten.

5 §. *Johtokunta.* Rahaston johtokuntaan

kuuluisi puheenjohtaja ja viisi muuta jäsentä. Nämä edustaisivat valtiovarainministeriötä, pankkitarkastusvirastoa, Suomen Pankkia ja talletuspankkeja. Johtokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan määräisi hallintoneuvosto valitessaan johtokunnan jäseniä. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja olisi nimettävä valtiovarainministeriötä, Suomen Pankkia ja pankkitarkastusvirastoa johtokunnassa edustavista jäsenistä. Johtokunnan tehtävänä on rahaston toiminnan johtaminen. Tämän tehtävän käytännön hoitamiseksi johtokunta nimittäisi asiamiehen.

Johtokunnan tehtävänä olisi rahaston toiminnan johto. Johtokunnan tehtävistä määrättäisiin tarkemmin rahaston säännöissä.

Pykälän 3 momentissa on säännökset johtokunnan päätöksentekomenettelystä ja päätösvaltaisuudesta.

6 §. *Asiamies.* Johtokunta nimittäisi asiamiehen. Asiamies hoitaisi rahaston juoksevia asioita ja päätösten täytäntöönpanoa hallintoneuvoston ja johtokunnan antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

7 §. *Tilinpäätös ja tilintarkastus.* Rahaston itsenäisyys ja toiminnan luonne huomioon ottaen olisi sen kirjanpidossa noudatettava soveltuvin osin kirjanpitolakia (655/73). Rahaston tilikausi olisi kalenterivuosi.

Eduskunnan valitsijamiesten Suomen Pankin ja eduskunnan vastattavana olevien rahastojen tilien tarkastusta varten valitsevat tilintarkastajat suorittaisivat rahaston tilien tarkastuksen.

Pykälän 2 momentin mukaan tilintarkastus olisi suoritettava tilivuotta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä.

Pykälän 3 momentin mukaan tilintarkastajat antaisivat hallintoneuvostolle kirjallisen tarkastuskertomuksen, johon sisältyisivät myös mahdolliset muistutukset, jotka saattavat vaikuttaa tuloslaskelman ja taseen vahvistamiseen sekä vastuuvapauden myöntämiseen.

8 §. *Esteellisyys.* Rahaston hallintoneuvoston jäsenten, johtokunnan jäsenten ja asiamiehen esteellisyyteen sovellettaisiin, mitä hallintomenettelylain 10 ja 11 §:ssä säädetään virkamiehen esteellisyydestä. Hallintomenettelylain 11 §:n mukaan esteellisenä ei saa käsitellä asiaa eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, paitsi milloin esteellisyys asian laadun vuoksi ei voi vaikuttaa ratkaisuun tai asian käsittelyä ei voi lykätä.

9 §. *Vuosimaksu.* Rahasto keräisi kalenterivuosittain rahaston kuuluvalta pankeilta vuosimaksun, jonka määräisi rahaston johtokunta.

Vuosimaksun tulisi perustua pankin toiminnan riskipitoisuuteen ja sen laskentaperusteeseen tulisi olla kaikille pankeille sama. Laissa säädettäisiin lisäksi kaikilta pankeilta yhteensä kerättävän vuosimaksun enimmäismäärästä, joka olisi enintään yksi kymmenestuhannesosa pankkien viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta. Vuosimaksun vähimmäismäärästä ei säädettäisi. Taloudellisesti vakaina aikoina vuosimaksu voitaisiin jättää keräämättä.

10 §. *Maksun perimättä jättäminen.* Rahaston johtokunta voisi päättää, että vuosimaksua ei peritä pankilta, jos sen toiminta on keskeytetty, se on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin taikka pankin taloudellinen tilanne on niin heikko, että pankki joutuu hakemaan oman vakuusrahastonsa tai valtion vakuusrahaston tukea.

11 §. *Tukilainan ja takauksen myöntäminen.* Rahasto voisi avustaa taloudellisiin vaikeuksiin joutuneita pankeja myöntämällä tukilainaa ja takauksia sille vakuusrahastolle, johon taloudellisiin vaikeuksiin joutunut pankki kuuluu. Rahasto saisi myöntää lainaa ja antaa takauksia ainoastaan vakuusrahaston hakemuksesta. Lainaa ei saisi myöntää eikä takauksia antaa, jos vakuusrahaston omat varat riittävät tarvittaviin tukitoimiin. Lisäksi edellytettäisiin, että vakuusrahastoon kuuluva yksi tai useampi pankki on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että tukilainan myöntäminen on pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi tarpeellista.

12 §. *Tukiehdot.* Kaikissa vakuusrahaston tukipäätöksissä voitaisiin asettaa, ja käytännössä yleensä asetettaisiinkin, ehtoja, jotka koskevat avustettavan liiketoimintaa, hallintoa tai muuta seikkaa. Ehdot voisivat koskea muun muassa tukilainan käyttöä, pankin oman pääoman vahvistamista, voitonjaon rajoittamista, pankin johdon vaihtamista ja muita tervehdytämistoimenpiteitä. Rahaston tukilainaa koskevissa päätöksissä voitaisiin asettaa velvoitteita myös sille vakuusrahastolle, johon tukea saanut pankki kuuluu.

Pykälän 2 momentin mukaan on mahdollista, että tukilaina tai muu takaisin maksettava rahoitustuki jätetään kokonaan tai osittain takaisin perimättä. Tämä voisi olla mahdollista yleensä vain silloin, kun takaisin periminen todennäköisesti voisi vaarantaa koko asianomaisen pankkiryhmän toimintaa rahoitusmarkkinoiden vakautta uhkaavalla tavalla. Perimättä jättämisestä päättäisi eduskunta.

13 §. *Lausunnon pyytäminen.* Ennen tukitoimesta päättämistä olisi rahaston pyydettävä lausunto Suomen Pankilta ja pankkitarkastusvirastolta.

14 §. *Tukitoimista päättäminen.* Rahaston varoista myönnettävistä lainoista ja muista tukitoimista sekä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 55 §:n 3 momentissa ja 56 §:n 1 momentissa tarkoitettujen suostumusten antamisesta ja muista tukitoimiin liittyvistä toimista päättäisi johtokunnan jaosto, johon kuuluisivat valtiovarainministeriön, Suomen Pankin ja pankkitarkastusviraston edustajat. Johtokunnan jaoston tehtävistä määrättäisiin tarkemmin rahaston säännöissä. Tukitoimista ja niihin liittyvistä asioista päättäminen on katsottu aiheelliseksi antaa johtokunnan virkamiesjäsenien päätettäväksi, sillä pankeja johtokunnassa edustavat jäsenet olisivat käytännössä yleensä joko esteellisiä tai edustaisivat tuettavan pankin kilpailijoita. Johtokunnan jäsenen esteellisyyteen sovelletaan hallintomenettelylain säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan johtokunta päättäisi rahaston haltuun 1 §:n 3 momentin nojalla tulleiden osakkeiden luovuttamisesta. Luovuttamisesta päätettäessä olisi noudatettava soveltuvin osin mitä valtion osakasvallan käytöstä annetussa laissa (740/91) säädetään.

15 §. *Lainanotto.* Rahasto voisi ottaa lainaa, jos sen omat varat eivät riitä tarvittaviin tukitoimiin. Rahastolle otetun lainan määrä saisi rahaston omien varojen ja sen antamien takausten kanssa olla enintään 20 000 miljoonaa markkaa. Lainan ottamisesta rahastolle ja lainan ehdoista päättäisi valtioneuvosto.

Tukilainan tai muun takaisin maksettavan rahoitustuen periminen takaisin rahastolle riippuu olennaisesti siitä, millä aikavälillä tuettavan pankin toiminta on mahdollista tervehdyttää. Takaisinperintää ei olisi monesti mahdollista toteuttaa samassa aikataulussa kuin rahasto joutuu maksamaan omien lainojensa lyhennyksiä ja korkoja. Tällaisten tilanteiden varalle on 2 momentissa säännös, jonka mukaan se osa rahaston lainojen hoitomenoista ja rahaston takausvelvoitteista aiheutuvista menoista, joita ei ole mahdollista suorittaa rahaston varoista, maksetaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta. Rahaston olisi suoritettava valtion talousarviossa myönnettyt varat takaisin valtiolle valtioneuvoston tarkemmin päättämällä tavalla.

16 §. *Varojen sijoittaminen.* Rahasto voisi

sijoittaa varojaan vain valtion ja Suomen Pankin liikkeeseen laskemiin arvopapereihin, jolle valtiovarainministeriö anna lupaa muunlaisiin sijoituksiin. Rahaston varat on sijoitettava turvallisella ja rahaston maksuvalmiuden turvalla tavalla.

Rahaston kassavarat pidettäisiin tilillä Suomen Pankissa.

17 §. *Asianosaiskelpoisuus.* Rahasto olisi itsenäinen oikeushenkilö. Se voisi itsenäisesti kantaa ja vastata, saavuttaa oikeuksia ja tehdä sitoumuksia.

18 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälässä säädetään valtion vakuusrahaston hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenten ja varajäsenten sekä asiamiehen salassapitovelvollisuudesta. Johtokunnan jaostoa ei ole mainittu erikseen, koska jaoston jäsenet ovat samoja henkilöitä kuin johtokunnan jäsenet. Salassapitovelvollisuus koskisi näissä elimissä olevia julkisyhteisöjen edustajia ja rahastoon kuuluvien pankkien edustajia heidän suorittaessaan tässä laissa säädettyjä tehtäviä sekä henkilöä, joka rahaston toimeksiannosta on suorittanut tehtävän. Salassapitovelvollisuus säilyisi myös sen jälkeen, kun laissa säädettyt tehtävät on suoritettu loppuun tai kun toimielimen jäsenen, varajäsenen, asiamiehen tai muun henkilön suhde rahastoon on lakannut.

Pykälän 2 momentissa säädetään poikkeuksista salassapitovelvollisuudesta. Tietojen saantiin oikeutettuja viranomaisia momentissa mainittujen lisäksi olisivat muun muassa Suomen Pankki, pankkitarkastusvirasto, tuomioistimet ja veroviranomiset asianomaisten säädösten ja määräysten mukaisesti.

19 §. *Valtion vakuusrahaston salassapitovelvollisuuden rikkominen.* Pykälässä säädetäisiin salassapitovelvollisuuden rikkomisesta seuraavasta rangaistuksesta, jota sovellettaisiin sellaisiin henkilöihin, joita virkamiesten ja julkisyhteisön työntekijöitä koskevat säännökset eivät koske.

Koska salassapitovelvollisuusrikoksen osalta asianomaisen etu saattaa vaatia rikosprosessin ja siihen liittyvän julkisuuden välttämistä, 2 momentissa säädetäisiin virallisen syyttäjän syytteenpano-oikeutta rajoitettavaksi.

20 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan heti sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Pankkien olisi suoritettava vuosimaksu rahastolle ensimmäisen kerran vuonna 1992.

1.2. Laki talletuspankkien toiminnasta

48 §. Voimassa olevan lain mukaan vakuusrahaston tehtävänä on turvata tallettajien saamiset. Tämä olisi edelleen vakuusrahastojen tähtävänä. Talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa tarkoitetut vakuusrahastot toimivat valtion vakuusrahastosta annettavassa laissa tarkoitetun valtion vakuusrahaston kanssa yhteistyössä talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi. Koska viimeksi mainitun rahaston tehtävään kuuluu nimenomaisesti myös talletuspankkien vakaan toiminnan turvaaminen, olisi myös pankkiryhmäkohtaisten rahastojen tehtävän määrittely muutettava vastaamaan valtion vakuusrahaston tehtävän määrittelyä.

50 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Sen mukaan valtion vakuusrahaston hallintoneuvosto voisi nimetä pankkiryhmäkohtaisen vakuusrahaston valtuuskuntaan ja hallitukseen edustajansa, jos vakuusrahastolle on myönnetty valtion vakuusrahastosta tukilainaa. Kun vakuusrahastossa päätettäisiin valtion vakuusrahaston sille myöntämien varojen käytöstä, on perusteltua, että valtion vakuusrahaston edustaja on mukana päätöksenteossa. Tätä kautta valtion vakuusrahastolle välittyisi tieto vakuusrahastossa tehtävistä yksittäistä pankkia koskevista lainapäätöksistä ja yksittaisen avustettavan pankin tilanteesta.

51 §. Voimassa olevan lain mukaan vakuusrahastolle tulee vuosittain kerätä sellainen kannatusmaksu, joka on riittävä tallettajien saamisten turvaamiseksi. Kun vakuusrahastojen nimenomaiseksi tehtäväksi ehdotuksen mukaan tulisi taloudellisissa vaikeuksissa olevien pankkien avustaminen muun ohella valtion vakuusrahastosta myönnetyllä tukilainalla, ehdotetaan kannatusmaksun perustetta muutettavaksi siten, että kannatusmaksun tulee olla riittävä kattamaan myös vakuusrahaston takasinmaksuvelvollisuudesta aiheutuvat kustannukset.

Pykälän 2 momentissa säädettyä kannatusmaksun vähimmäismäärää ja enimmäismäärää korotettaisiin vakuusrahaston tehtävän muutoksen johdosta. Vuosittain perittävän kannatusmaksun tulisi olla yhteensä vähintään yksi kahdestuhannesosa ja enintään yksi sadasosa vakuusrahastoon kuuluvien pankkien viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta. Vakuusrahaston kannatusmaksun enimmäismäärää ehdotetaan siis korotettavaksi nykyisestä 0,5 prosentista 1 prosenttiin. Nykyi-

sen kannatusmaksun enimmäismäärän ylittävää kannatusmaksua saataisiin periä, mikäli vakuusrahastolle on myönnetty tukilainaa valtion vakuusrahastosta ja sen takaisinmaksaminen edellyttää korkeampaa maksua. Pankkitarkastusvirasto voisi velvoittaa vakuusrahaston korottamaan kannatusmaksua, jos se katsoisi, että vakuusrahaston varat eivät riitä kattamaan tallettajien saamisten turvaamisesta ja vakuusrahaston muista velvoitteista aiheutuvia kustannuksia.

Vakuusrahaston säännöissä määrättävän vuosimaksun laskentaperusteen tulee olla kaikille vakuusrahastoon kuuluville pankeille sama. Kannatusmaksun tulisi perustua pankin toiminnassaan ottamiin riskeihin. Rahoitusmarkkinoilla tapahtuneet muutokset ja kansainvälistyminen ovat lisänneet pankkien riskinottomahdollisuuksia. Tämän vuoksi samaan rahastoon kuuluvien pankkien toiminnasta voi aiheutua rahastolle hyvin erilaisia riskejä. Pankkien kasvu on aiemmin perustunut suhteellisen vakaaseen talletuskannan ja omien pääomien lisäämiseen. Kuitenkin viime vuosina tapahtuneen voimakkaan luotonannon kasvun mahdollistivat suurelta osin muut varainhankintakeinot. Tämä varainhankinta koostui muun muassa erilaisten markkinainstrumenttien myynnistä kotimaahan ja ulkomaille sekä ulkomaisten pankkien talletuksista. Näin tapahtunut voimakas velkaantuminen johti usein hallitsemattomaan riskinottoon pankkien sijoituksissa ja tätä kautta lisääntyneisiin luotto- ja takaustappioihin. Tämän vuoksi kannatusmaksun suhteuttaminen pankin toiminnassaan ottamiin riskeihin voisi perustua esimerkiksi pankkien edellä kuvattuun velkaantumiseen ja pankin riskipainoitettujen saamisten ja sijoitusten rakenteeseen sekä niiden muutoksiin.

55 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla vakuusrahasto voi antaa takauksen vakuusrahastoon kuuluvan pankin lainalle. Edellytyksenä on, että pankki on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että takauksen antaminen on pankin toiminnan turvaamiseksi tarpeellista.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan vakuusrahasto ei saisi myöntää valtion vakuusrahastolta saamastaan tukilainasta lainaa edelleen pankille, jollei valtion vakuusrahaston johtokunta ole antanut siihen suostumusta. Valtion rahaston suostumusta edellytetään, koska kysymyksessä on valtion varojen lainaaminen edelleen ja koska

valtion rahastolla on oltava tieto tuettavasta kohteesta.

56 §. Vakuusrahaston valtuuskunnalle on voimassa olevan lain mukaan oikeus luopua kokonaan tai osittain avustuslainan takaisin perimisestä, jos takaisin periminen on kohtuutonta avustuslainaa saaneelle pankille. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan luopumiseen tarvitaan valtion vakuusrahaston johtokunnan suostumus, jos vakuusrahastolle on myönnetty tukilainaa valtion vakuusrahastosta. Koska luopuminen vaikuttaa vakuusrahaston mahdollisuuksiin maksaa tukilainaa takaisin valtion vakuusrahastolle, on perusteltua, että luopumispäätöstä ei tehdä ilman valtion vakuusrahaston suostumusta.

56 a §. Säännösten mukaan pankkien vakuusrahasto voisi ottaa lainaa toimintaansa varten, jos sen omat varat eivät riittäisi tarvittavien lainojen tai avustusten myöntämiseen. Vakuusrahastoon kuuluvat pankit olisivat velvolliset tällaisen lainan myöntämiseen rahastolle, jos asiasta olisi otettu rahaston sääntöihin määräys. Lainan myöntäminen olisi tässä tapauksessa verrattavissa kannatusmaksun maksamista koskevaan pankin velvoitteeseen.

Siirtymäsäännöksen mukaan kannatusmaksu määräytyy vuonna 1992 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain nojalla.

1.3. Laki ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa

18 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan sivukonttorin vuosimaksu valtion vakuusrahastosta annettuna laissa tarkoitettulle rahastolle määrätään yleisön sivukonttoriin tekemien talletusten yhteismäärän perusteella.

1.4. Tulo- ja varallisuusverolaki ja leimaverolaki

Valtion vakuusrahasto olisi, samalla tavalla kuin Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SIT-RA, valtiopäiväjärjestyksen 83 §:ssä tarkoitettuna valtion rahastona vapaa suorittamasta veroa sekä tulon että varallisuuden perusteella ja leimaveroa. Valtion vakuusrahaston ollessa arvopaperin ostajana tai myyjänä, olisi ehdotuksen mukaan arvopaperin luovutus leimave-

rosta vapaa. Lisäksi tehtäisiin 51 §:n 1 momenttiin teknisluonteinen tarkistus sekä lisätäisiin säännös, jonka nojalla vakuusrahaston siihen kuuluvalla pankille antama saamistodiste olisi leimaverosta vapaa. Säännös on seurausta talletuspankkien toiminnasta annetun lain muutoksesta, jonka mukaan vakuusrahasto voisi ottaa lainaa siihen kuuluvilta pankeilta.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan heti sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu kuitenkin viimeistään toukokuussa 1992.

3. Säättämisjärjestys

Rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaaminen on viime kädessä julkisen vallan toimenpiteiden varassa. Lakisääteinen vakuusrahastojärjestelmä on lähinnä olemassa tallettajien saamisten turvaamiseksi. Rahoitusmarkkinoiden vakauden säilyttäminen on säädetty Suomen Pankin ohjesäännön (365/25) 1 §:n mukaan Suomen Pankin tehtäväksi.

Ohjesäännössä säädetään, että Suomen Pankin tehtävänä on Suomen rahalaitoksen pitäminen vakavalla ja turvallisella kannalla. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Suomen Pankki vastaa viime kädessä rahoitusmarkkinoiden vakaudesta. Suomen Pankki on hallitusmuodon 73 §:n mukaan eduskunnan takuulla ja hoidossa toimiva laitos, jonka hallintoa ja liikettä sekä eduskunnan vastattavana olevien rahastojen hallintoa valvomaan eduskunta valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n nojalla asettaa

pankkivaltuutetut. Tästä seuraa, että valtion vakuusrahastolle tulevat tehtävät ovat osa pankkivaltuutettujen Suomen Pankin ohjesäännön 1 §:n mukaisen tehtävän hoitamisesta oikeudellisesti itsenäisen yksikön kautta.

Valtion vakuusrahasto olisi valtiopäiväjärjestyksen 83 §:ssä tarkoitettu eduskunnan vastattavana oleva rahasto. Toimiessaan rahaston hallintoneuvostona eduskunnan pankkivaltuutettujen voidaan katsoa hoitavan sitä valvontatehtävää, johon heidät on valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n mukaisesti määrätty. Koska lain säätämällä ei siten annettaisi pankkivaltuutetuille sellaista uutta tehtävää, jonka ei voida katsoa kuuluvan heille valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n nojalla, laki voidaan säätää normaalissa lainsäätämisyksityksessä.

Lakiehdotuksen mukaan rahastolla on oikeus ottaa lainaa ja sitoutua takausvastuuseen. Hallitusmuodon 64 §:n mukaan valtion lainanoton tulee perustua eduskunnan suostumukseen. Koska ehdotus sisältää nimenomaiset säännökset lainanotosta ja sen rajoista sekä takauksen antamisesta, se täyttää hallitusmuodon 64 §:ssä säädetty edellytykset.

Kun rahasto olisi eduskunnan vastattavana ja valvottavana oleva rahasto eikä se siten kaventaisi eduskunnan budjettivaltaa ei laki tämänkään vuoksi vaatisi vaikeutettua säättämisjärjestystä. Säättämisjärjestykseen liittyvän tulkinnanvaraisuuden vuoksi hallitus pitää kuitenkin suotavana, että säättämisjärjestyksestä hankittaisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**valtion vakuusrahastosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §*Rahaston tehtävä*

Talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi on valtion vakuusrahasto, jota tässä laissa kutsutaan rahastoksi. Rahastoon kuuluvat talletuspankit ja ulkomaisten luottolaitosten yleisöltä talletuksia vastaanottavat sivukonttorit, joita jäljempänä kutsutaan pankeiksi.

Rahaston varoista voidaan myöntää lainoja erityisehdoin (*tukilaina*) liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastolle, säästöpankkien vakuusrahastolle ja osuuspankkien vakuusrahastolle tämän lain säännösten mukaisesti. Rahasto voi myös antaa takauksia mainittujen vakuusrahastojen ottamille lainoille.

Rahasto voi myös merkitä rahastoon kuuluvan pankin osakkeita ja osuuksia, antaa pankin ottamille lainoille takauksia ja myöntää muutakin rahoitustukea, jos se on tarpeellista pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakaan turvaamiseksi.

2 §*Rahaston varat*

Rahastoon kuuluvat ne varat, jotka rahaston toiminnasta kertyvät ja jotka valtion talousarviossa rahastolle myönnetään.

3 §*Rahaston hallinto*

Rahasto on valtiopäiväjärjestyksen 83 §:ssä tarkoitettu eduskunnan vastattavana oleva rahasto. Sen hallintoa hoitavat hallintoneuvosto, johtokunta ja asiamies.

Suomen Pankki ja pankkitarkastusvirasto avustavat rahastoa sen tehtävien hoitamisessa.

Rahastoa koskevien asioiden käsittely valtioneuvostossa kuuluu valtiovarainministeriölle.

4 §*Hallintoneuvosto*

Rahaston hallintoneuvoston muodostavat

eduskunnan pankkivaltuutetut. Hallintoneuvoston puheenjohtajana toimii pankkivaltuutettujen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajana pankkivaltuutettujen varapuheenjohtaja.

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa rahaston hallintoa ja toimintaa. Hallintoneuvoston on erityisesti:

- 1) valittava ja vapautettava johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä määrättävä johtokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja;
- 2) hyväksyttävä rahaston säännöt;
- 3) vahvistettava rahaston vuotuinen talousarvio sekä tuloslaskelma ja tase;
- 4) tehtävä ehdotus valtioneuvostolle lainan ottamisesta rahaston toimintaa varten;
- 5) päätettävä rahaston sisäisen tarkastuksen järjestämisestä;
- 6) päätettävä vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle ja asiamiehelle; sekä
- 7) käsiteltävä muut johtokunnan esittämät asiat.

5 §*Johtokunta*

Rahaston johtokunnassa on puheenjohtaja ja viisi muuta jäsentä, jotka valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenillä on henkilökohtaiset varajäsenet. Johtokunnassa ovat edustettuina valtiovarainministeriö, pankkitarkastusvirasto, Suomen Pankki ja rahastoon kuuluvat pankit. Johtokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja nimetään valtiovarainministeriötä, Suomen Pankkia tai pankkitarkastusvirastoa edustavista jäsenistä.

Johtokunnan tehtävänä on rahaston toiminnan johto. Johtokunnan tehtävistä määrätään tarkemmin rahaston säännöissä.

Johtokunta on päätösvaltainen puheenjohtajan ja kahden muun jäsenen ollessa saapuvilla. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

6 §*Asiamies*

Asiamiehen tehtävänä on hoitaa rahaston

hallintoa hallintoneuvoston ja johtokunnan antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

Johtokunta nimittää asiamiehen.

7 §

Tilinpäätös ja tilintarkastus

Rahaston kirjanpidossa noudatetaan soveltuvin osin kirjanpitolakia (655/73). Rahaston tilikautena on kalenterivuosi.

Rahaston hallinnon ja tilien tarkastamista varten valittavista tilintarkastajista säädetään valtiopäiväjärjestyksen 83 §:ssä.

Rahaston tilintarkastus suoritetaan vuosittain tilivuotta seuraavan maaliskuun loppuun mennessä.

Tilintarkastajien tulee antaa hallintoneuvostolle kirjallinen tarkastuskertomus, joka sisältää lausunnot tuloslaskelman ja taseen vahvistamisesta, vastuuvapauden myöntämisestä sekä ehdotuksen rahaston tulosta koskeviksi toimenpiteiksi ja mahdolliset muistutukset, jotka saattavat vaikuttaa tuloslaskelman ja taseen vahvistamiseen sekä vastuuvapauden myöntämiseen.

8 §

Esteellisyys

Hallintoneuvoston jäsenen, johtokunnan jäsenen ja varajäsenen sekä asiamiehen esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintomenettelylain (598/82) 10 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 11 §:ssä säädetään virkamiehen esteellisyyserusteista ja esteellisyyden vaikutuksista.

9 §

Vuosimaksu

Rahastoon kuuluvien pankkien on vuosittain suoritettava rahastolle vuosimaksu, joka voi olla enintään yksi kymmenestuhannesosa rahastoon kuuluvien pankkien viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta. Rahaston johtokunta määrää pankin vuosimaksun suuruuden. Vuosimaksun tulee perustua pankin toiminnassaan ottamiin riskeihin ja sen laskentaperusteen on oltava sama kaikille rahastoon kuuluville pankeille.

10 §

Maksun perimättä jättäminen

Johtokunta voi päättää vuosimaksun peri-

mättä jättämisestä rahastoon kuuluvalta pankilta, jos pankin toiminta on keskeytetty, se on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin tai jos pankin taloudellinen tila sitä muuten vaatii.

11 §

Tukilainan ja takauksen myöntäminen

Tukilaina ja takaus myönnetään liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston, säästöpankkien vakuusrahaston tai osuuspankkien vakuusrahaston hakemuksesta. Lainan ja takauksen myöntämisen edellytyksenä on, että hakijana olevaan vakuusrahastoon kuuluva yksi tai useampi pankki on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuslainan tai avustuksen myöntäminen kysymyksessä olevasta vakuusrahastosta on pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi tarpeellista eivätkä vakuusrahaston omat varat tarkoitukseen riitä.

12 §

Tukiehdot

Tukilainaan ja muihin tukitoimiin voidaan asettaa sekä tukea saavaa vakuusrahastoa että tuettavan pankin toimintaa ja hallintoa koskevia ehtoja.

Tukilaina ja muu takaisin maksettava rahoitustuki voidaan jättää kokonaan tai osittain takaisin perimättä, jos eduskunta niin päättää.

13 §

Lausunnon pyytäminen

Rahaston on ennen tukilainan myöntämistä tai muusta tukitoimesta päättämistä pyydettävä lausunto Suomen Pankilta ja pankkitarkastusvirastolta.

14 §

Tukitoimista päättäminen

Rahaston varoista myönnettävistä lainoista ja muista tukitoimista sekä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 55 §:n 3 momentissa ja 56 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen antamisesta ja muista tukitoimiin liittyvistä asioista päättää johtokunnan jaosto, johon kuuluvat valtiovarainministeriötä, Suomen Pankkia ja pankkitarkastusvirastoa johtokunnassa edustavat jäsenet.

Rahastolle 1 §:n 3 momentin nojalla hankittujen osakkeiden luovuttamisesta päättää johtokunta.

15 §

Lainanotto

Rahasto voi ottaa toimintaansa varten lainaa, jos sen omat varat eivät riitä tarvittavien tukilainojen myöntämiseen tai muihin tämän lain mukaisiin tukitoimiin. Rahastolle otetun lainan määrä saa olla samanaikaisesti rahaston omien varojen ja sen antamien takausten kanssa enintään 20 000 miljoonaa markkaa. Ulkomaan rahan määräisen lainan vasta-arvo lasketaan lainaa otettaessa voimassa olleen Suomen Pankin asianomaiselle valuutalle noteeraaman myyntikurssin mukaan. Lainan ottamisesta ja sen ehdoista päättää valtioneuvosto.

Jos rahaston varat eivät riitä sen ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista maksettavien muiden menojen suorittamiseen tai rahaston takausveloitteiden täyttämiseen, suoritetaan puuttuva määrä valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta.

Jollei eduskunta ole valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä muuta päättänyt, rahaston on tuloutettava 2 momentin nojalla myönnetty varat takaisin valtiolle valtioneuvoston päättämällä tavalla.

16 §

Varojen sijoittaminen

Rahasto voi sijoittaa varojaan valtion tai Suomen Pankin liikkeeseen laskemiin arvopapereihin. Valtiovarainministeriön luvalla rahasto saa sijoittaa varoja myös muulla tavoin.

17 §

Asianosaiskelpoisuus

Rahasto voi hankkia oikeuksia, tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimissa tai viranomaisen luona.

18 §

Salassapitovelvollisuus

Rahaston hallintoneuvoston jäsen, johtokun-

nan jäsen tai varajäsen tai asiamies taikka näiden toimeksiannosta tehtävää suorittava henkilö ovat velvollisia pitämään salassa, mitä he tehtävässään ovat saaneet tietää pankin, sen asiakkaan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta tai yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevasta seikasta tai liike- tai ammatissalaisuudesta, jollei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja rahastolla on oikeus antaa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi ja muulle viranomaiselle, jolla on lain nojalla oikeus saada sellaisia tietoja.

19 §

Valtion vakuusrahaston salassapitovelvollisuuden rikkominen

Joka rikkoo 18 §:n 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava *valtion vakuusrahaston salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomiseen on kuitenkin sovellettava rikoslain 40 luvun 5 §:n säännöksiä.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitettusta rikoksesta, jos sillä on loukattu vain yksityistä etua, jollei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, ole ilmoittanut rikosta syytteeseen pantavaksi.

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1992.

Edellä 9 §:ssä tarkoitettu vuosimaksu on suoritettava ensimmäisen kerran kalenterivuodelta 1992.

2.

Laki

talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan talletuspankkien toiminnasta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1268/90) 48 §:n 1 momentti, 51 §:n 1—3 momentti, 55 § ja 56 §:n 1 momentti, sekä *lisätään* 50 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 56 a § seuraavasti:

48 §

Talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi on liikepankin ja Postipankki Oy:n kuuluttava liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon, säästöpankin säästöpankkien vakuusrahastoon ja osuuspankin osuuspankkien vakuusrahastoon.

50 §

Jos vakuusrahastolle on myönnetty tukilainaa valtion vakuusrahastosta annetun lain (/) nojalla, valtion vakuusrahaston hallintoneuvostolla on oikeus nimetä valtuuskuntaan ja hallitukseen valtion vakuusrahastoa edustava lisäjäsen.

51 §

Vakuusrahastoon kuuluvan pankin on vuosittain suoritettava valtuuskunnan määräämä, tallettajien saamisten turvaamiseksi ja vakuusrahaston muiden velvoitteiden täyttämiseksi riittävä kannatusmaksu.

Kannatusmaksun tulee perustua pankin toiminnassaan ottamiin riskeihin. Kannatusmaksun laskentaperusteen on oltava sama kaikille vakuusrahastoon kuuluville pankeille. Vakuusrahastolle vuosittain perittävien kannatusmaksujen on oltava yhteensä vähintään yksi kahdestuhannesosa ja enintään yksi sadasosa rahastoon kuuluvien pankkien viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta.

Kannatusmaksun suuruus on pankkitarkastusviraston hyväksyttävä. Pankkitarkastusvirasto voi velvoittaa korottamaan kannatusmaksua, jos se katsoo, ettei valtuuskunnan määräämä kannatusmaksu ole riittävä turvaa-

maan tallettajien saamia ja vakuusrahaston muita velvoitteita.

55 §

Vakuusrahaston varoista voidaan antaa avustuslainoja tai avustuksia rahastoon kuuluvalla pankilla, joka on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuslainan tai avustuksen myöntäminen on sen toiminnan turvaamiseksi tarpeellista. Vakuusrahasto voi antaa myös takauksia vakuusrahastoon kuuluvan pankin ottamille lainoille.

Jos 1 momentissa tarkoitettu pankki sulautuu toiseen pankkiin, avustuslaina tai avustus voidaan antaa myös vastaanottavalle pankille.

Jos vakuusrahastolle on myönnetty 50 §:n 2 momentissa tarkoitettua tukilainaa, avustuslainan tai avustuksen myöntämiseen pankille näistä lainavaroista on saatava valtion vakuusrahaston johtokunnan suostumus.

56 §

Vakuusrahaston valtuuskunnalla on hallituksen esityksestä oikeus kokonaan tai osittain luopua avustuslainan takaisinperimisestä, jos takaisin periminen on kohtuutonta avustuslainan saaneelle pankille. Jos vakuusrahastolle on myönnetty 50 §:n 2 momentissa tarkoitettua tukilainaa, luopumiseen on saatava valtion vakuusrahaston johtokunnan suostumus.

56 a §

Vakuusrahasto voi ottaa säännöissä määrättyllä tavalla toimintaansa varten lainaa, jos sen omat varat eivät riitä tässä laissa tarkoitettujen avustuslainojen tai avustusten myöntämiseen. Vakuusrahaston sääntöihin voidaan ottaa

myös määräys vakuusrahastoon kuuluvien pankkien velvollisuudesta lainan myöntämiseen vakuusrahastolle rahaston velvoitteiden täyttämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1992.

Lain 51 §:n 2 momenttia sovelletaan 31 päivään joulukuuta 1992 sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1268/90).

3.

Laki

ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa 31 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (684/78) 18 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1282/90) seuraavasti:

18 §

Vakuusrahastolle suoritettava kannatusmaksu ja valtion vakuusrahastosta annetussa laissa (/) tarkoitetulle valtion vakuusrahastolle suoritettava vuosimaksu määrätään yleisön si-

vukonttoriin tekemien talletusten yhteismäärän perusteella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1992.

4.

Laki

tulo- ja varallisuusverolain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 16 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1343/90), seuraavasti:

16 §

Sekä tulon että varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta ovat vapaat:

1) Suomen Pankki, Helsingin yliopisto, Oy Yleisradio Ab, Pohjoismaiden Investointipankki, Pohjoismaiden projektivientirahasto, Pohjoismaiden kehitysrahasto, Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö, Kera Oy, Teollisen Kehitysyhteistyön rahasto Oy, Suomen Vientiluotto

Oy, Ekokem Oy, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto ja valtion vakuusrahasto;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1992. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1992 toimitettavassa verotuksessa.

5.

Laki

leimaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 2 §, 51 §:n 1 momentti ja 57 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin ne ovat, 2 § 15 päivänä helmikuuta 1991 annetussa laissa (341/91), 51 §:n 1 momentti 20 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1555/91) ja 57 §:n 1 momentti 11 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (976/87), seuraavasti:

2 §

Leimaveron suorittamisesta ovat vapaat, sen lisäksi mitä jäljempänä säädetään, valtio ja valtion laitokset, lukuunottamatta valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettuja liikelaitoksia, kansaneläkelaitos, Kera Oy, Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy, Suomen Pankki, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto ja valtion vakuusrahasto sekä virka-asioissa valtion viranomaiset.

51 §

Saamistodisteita annettaessa sekä kiinnitystä haettaessa suoritettavasta leimaverosta vapaa on saamistodiste, jota vastaan valtion varoista tai rahastoista annetaan laina taikka joka kunnalle, kunnalliselle rahastolle, talletuspankille, rahoitustoimintalaissa tarkoitettulle luottolaitokselle tai ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa olevalle sivukonttorille annetaan lainasta, joka on myönnetty valtion varoista tai rahastoista saaduista varoista. Myös sellaista lainaa koskeva saamistodiste on leimaverosta vapaa, jonka talletuspankkien toiminnasta annetun lain (1268/90) 48 §:ssä tarkoitettu vakuusrahasto antaa vakuusrahastoon kuuluvalla

pankille tai ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorille tai pankki tai ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttori vakuusrahastolleen taikka osuuspankki Osuuspankkien Keskuspankki Oy:lle tai säästöpankki Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankille. Niin ikään ovat leimaverosta vapaat saamistodisteet, jotka koskevat kansaneläkelaitoksen varoista asunnonrakennustoimintaa varten myönnettyjä lainoja, maa-seutuelinkeinolain mukaan myönnettyjä lainoja, opintotukilaissa (28/72) tarkoitettuja lainoja tai Kera Oy:n varoista myönnettyjä lainoja.

57 §

Arvopaperien luovutus on leimaverosta vapaa, jos ostajana tai myyjänä on Suomen valtio, kansaneläkelaitos, Kera Oy, valtion vakuusrahasto tai Suomen Pankki ja luovutus viimeksi mainitussa tapauksessa tapahtuu pankin tai valtion lukuun.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1992.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*

2.

Laki

talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan talletuspankkien toiminnasta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1268/90) 48 §:n 1 momentti, 51 §:n 1—3 momentti, 55 § ja 56 §:n 1 momentti, sekä lisätään 50 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 56 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

48 §

Tallettajien saamisten turvaamiseksi on liikepankin ja Postipankki Oy:n kuuluttava liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon, säästöpankin säästöpankkien vakuusrahastoon ja osuuspankin osuuspankkien vakuusrahastoon.

48 §

Talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi on liikepankin ja Postipankki Oy:n kuuluttava liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon, säästöpankin säästöpankkien vakuusrahastoon ja osuuspankin osuuspankkien vakuusrahastoon.

50 §

Jos vakuusrahastolle on myönnetty tukilainaa valtion vakuusrahastosta annetun lain (/) nojalla, valtion vakuusrahaston hallintoneuvostolla on oikeus nimetä valtuuskuntaan ja hallitukseen valtion vakuusrahastoa edustava lisäjäsen.

51 §

Vakuusrahastoon kuuluvan pankin on vuosittain suoritettava valtuuskunnan määräämä, tallettajien saamisten turvaamiseksi riittävä kannatusmaksu.

Kannatusmaksun laskentaperusteen on oltava sama kaikille vakuusrahastoon kuuluville pankeille. Vakuutusrahastolle vuosittain perittävien kannatusmaksujen on oltava yhteensä vähintään yksi kymmenestuhannesosa ja enintään yksi kahdessadasosa rahastoon kuuluvien pankkien viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta.

Kannatusmaksun suuruus on pankkitarkastusviraston hyväksyttävä. Pankkitarkastusvira-

51 §

Vakuusrahastoon kuuluvan pankin on vuosittain suoritettava valtuuskunnan määräämä, tallettajien saamisten turvaamiseksi ja vakuusrahaston muiden velvoitteiden täyttämiseksi riittävä kannatusmaksu.

Kannatusmaksun tulee perustua pankin toiminnassaan ottamiin riskeihin. Kannatusmaksun laskentaperusteen on oltava sama kaikille vakuusrahastoon kuuluville pankeille. Vakuusrahastolle vuosittain perittävien kannatusmaksujen on oltava yhteensä vähintään yksi kahdestuhannesosa ja enintään yksi sadasosa rahastoon kuuluvien pankkien viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta.

Kannatusmaksun suuruus on pankkitarkastusviraston hyväksyttävä. Pankkitarkastusvi-

Voimassa oleva laki

to voi velvoittaa korottamaan kannatusmaksua, jos se katsoo, ettei valtuuskunnan määräämä kannatusmaksu ole riittävä turvaamaan tallettajien saamia.

55 §

Vakuusrahaston varoista voidaan antaa avustuskainoja tai avustuksia rahastoon kuuluvalla pankille, joka on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuskainan tai avustuksen myöntäminen on sen toiminnan turvaamiseksi tarpeellista.

Jos 1 momentissa tarkoitettu pankki sulautuu toiseen pankkiin, avustuskainana tai avustus voidaan antaa myös vastaanottavalle pankille.

56 §

Vakuusrahaston valtuuskunnalla on hallituksen esityksestä oikeus kokonaan tai osittain luopua avustuskainan takaisin perimisestä, jos takaisin periminen on kohtuutonta avustuskainan saaneelle pankille.

Ehdotus

rasto voi velvoittaa korottamaan kannatusmaksua, jos se katsoo, ettei valtuuskunnan määräämä kannatusmaksu ole riittävä turvaamaan tallettajien saamia ja vakuusrahaston muita velvoitteita.

55 §

Vakuusrahaston varoista voidaan antaa avustuskainoja tai avustuksia rahastoon kuuluvalla pankille, joka on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuskainan tai avustuksen myöntäminen on sen toiminnan turvaamiseksi tarpeellista. Vakuusrahasto voi antaa myös takauksia vakuusrahastoon kuuluvan pankin ottamille lainoille.

Jos 1 momentissa tarkoitettu pankki sulautuu toiseen pankkiin, avustuskainana tai avustus voidaan antaa myös vastaanottavalle pankille.

Jos vakuusrahastolle on myönnetty 50 §:n 2 momentissa tarkoitettua tukilainaa, avustuskainan tai avustuksen myöntämiseen pankille näistä lainavaroista on saatava valtion vakuusrahaston johtokunnan suostumus.

56 §

Vakuusrahaston valtuuskunnalla on hallituksen esityksestä oikeus kokonaan tai osittain luopua avustuskainan takaisinperimisestä, jos takaisin periminen on kohtuutonta avustuskainan saaneelle pankille. Jos vakuusrahastolle on myönnetty 50 §:n 2 momentissa tarkoitettua tukilainaa, luopumiseen on saatava valtion vakuusrahaston johtokunnan suostumus.

56 a §

Vakuusrahasto voi ottaa säännöissä määrätylä tavalla toimintaansa varten lainaa, jos sen omat varat eivät riitä tässä laissa tarkoitettujen avustuskainojen tai avustusten myöntämiseen. Vakuusrahaston sääntöihin voidaan ottaa myös määräys vakuusrahastoon kuuluvien pankkien velvollisuudesta lainan myöntämiseen vakuusrahastolle rahaston velvoitteiden täyttämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1992.

Lain 51 §:n 2 momenttia sovelletaan 31 päivään joulukuuta 1992 sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1268/90).

3.

Laki

ulkomaalaisen oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaisten oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa 31 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (684/78) 18 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1282/90) seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

Vakuusrahastolle suoritettava kannatusmaksu määrätään yleisön sivukonttoriin tekemien talletusten yhteismäärän perusteella.

Vakuusrahastolle suoritettava kannatusmaksu ja valtion vakuusrahastosta annetussa laissa (/) tarkoitetulle valtion vakuusrahastolle suoritettava vuosimaksu määrätään yleisön sivukonttoriin tekemien talletusten yhteismäärän perusteella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1992.

4.

Laki

tulo- ja varallisuusverolain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1988 annetun tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 16 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1343/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

Sekä tulon että varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta ovat vapaat:

1) Suomen Pankki, Helsingin yliopisto, Oy Yleisradio Ab, Pohjoismaiden Investointipankki, Pohjoismaiden projektivientirahasto, Pohjoismaiden kehitysrahasto, Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö, Kehitysaluerahasto Oy, Teollisen Kehitysyhteistyön rahasto Oy, Suomen Vientiluotto Oy, Ekokem Oy Ab ja Suomen itsenäisyyden juhlarahasto;

16 §

Sekä tulon että varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta ovat vapaat:

1) Suomen Pankki, Helsingin yliopisto, Oy Yleisradio Ab, Pohjoismaiden Investointipankki, Pohjoismaiden projektivientirahasto, Pohjoismaiden kehitysrahasto, Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö, Kera Oy, Teollisen Kehitysyhteistyön rahasto Oy, Suomen Vientiluotto Oy, Ekokem Oy, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto ja valtion vakuusrahasto;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1992. Lakia sovelletaan ensimmäisen ker-
ran vuodelta 1992 toimitettavassa verotuksessa.

5.

Laki

leimaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 2 §, 51 §:n 1 momentti ja 57 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin ne ovat, 2 § 15 päivänä helmikuuta 1991 annetussa laissa (341/91), 51 § 1 momentti 20 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1555/91) ja 57 §:n 1 momentti 11 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (976/87), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Leimaveron suorittamisesta ovat vapaat, sen lisäksi mitä jäljempänä säädetään, valtio ja valtion laitokset, lukuunottamatta valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettuja liikelaitoksia, kansaneläkelaitos, Kehitys-alue-rahasto Oy, Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy, Suomen Pankki ja Suomen itsenäisyyden juhlarahasto sekä virka-asioissa valtion viranomaiset.

51 §

Saamistodisteita annettaessa sekä kiinnitystä haettaessa suoritettavasta leimaverosta vapaa on saamistodiste, jota vastaan valtion varoista tai rahastoista annetaan laina taikka joka kunnalle, kunnalliselle rahastolle, talletuspankille, rahoitustoimintalaissa tarkoitettulle luottolaitokselle tai ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa olevalle sivukonttorille annetaan lainasta, joka on myönnetty valtion varoista tai rahastoista saaduista varoista. Myös sellaista lainaa koskeva saamistodiste on leimaverosta vapaa, jonka osuuspankki antaa osuuspankkien vakuusrahastolle tai Osuuspankkien Keskuspankki Oy:lle tai säästöpankki säästöpankkien vakuusrahastolle tai Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankille tai liikepankki, Postipankki Oy tai ulkomainen luottolaitoksen Suomessa oleva sivukonttori liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastolle. Niin ikään ovat leimaverosta vapaat saamistodisteet, jotka koskevat kansaneläkelaitoksen varoista asunnonrakennustoimintaa varten myönnettyjä lainoja, maaseutuelinkeinolain mukaan myönnettyjä lainoja, opintotukilaissa (28/72) tarkoitettuja lainoja tai Kehitysalue-rahasto Oy:n varoista myönnettyjä lainoja.

2 §

Leimaveron suorittamisesta ovat vapaat, sen lisäksi mitä jäljempänä säädetään, valtio ja valtion laitokset, lukuunottamatta valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettuja liikelaitoksia, kansaneläkelaitos, Kera Oy, Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy, Suomen Pankki, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto ja valtion vakuusrahasto sekä virka-asioissa valtion viranomaiset.

51 §

Saamistodisteita annettaessa sekä kiinnitystä haettaessa suoritettavasta leimaverosta vapaa on saamistodiste, jota vastaan valtion varoista tai rahastoista annetaan laina taikka joka kunnalle, kunnalliselle rahastolle, talletuspankille, rahoitustoimintalaissa tarkoitettulle luottolaitokselle tai ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa olevalle sivukonttorille annetaan lainasta, joka on myönnetty valtion varoista tai rahastoista saaduista varoista. Myös sellaista lainaa koskeva saamistodiste on leimaverosta vapaa, jonka talletuspankkien toiminnasta annetun lain (1268/90) 48 §:ssä tarkoitettu vakuusrahasto antaa vakuusrahastoon kuului-pankille tai ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorille tai pankki tai ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttori vakuusrahastolleen taikka osuuspankki Osuuspankkien Keskuspankki Oy:lle tai säästöpankki Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankille. Niin ikään ovat leimaverosta vapaat saamistodisteet, jotka koskevat kansaneläkelaitoksen varoista asunnonrakennustoimintaa varten myönnettyjä lainoja, maaseutuelinkeinolain mukaan myönnettyjä lainoja, opintotukilaissa (28/72) tarkoitettuja lainoja tai Kera Oy:n varoista myönnettyjä lainoja.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

57 §

Arvopaperien luovutus on leimaverosta vapaa, jos ostajana tai myyjänä on Suomen valtio, kansaneläkelaitos, Kehitysaluerahasto Oy tai Suomen Pankki ja luovutus viimeksi mainitussa tapauksessa tapahtuu pankin tai valtion lukuun.

57 §

Arvopaperien luovutus on leimaverosta vapaa, jos ostajana tai myyjänä on Suomen valtio, kansaneläkelaitos, Kera Oy, *valtion va-*
kuusraho tai Suomen Pankki ja luovutus viimeksi mainitussa tapauksessa tapahtuu pankin tai valtion lukuun.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1992.
